O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI

Ушбу сонда:
КЕНГАЯЁТГАН ИМКОНИЯТ 2
КЕЧИККАН ЖАРИМА 3
ҚОҒОЗДАГИ "ЙЎЛ" 4
ФАРЗАНД АЗИЗ, ОДОБИ-ЧИ?.. 4

MEZON

Жамғариб бориладиган пенсия тўловларини олувчи қуйидаги ҳуқуқларга эга:

шахсий жамғариб бориладиган пенсия ҳисобварағидан тўловларни белгиланган тартибда олиш;

шахсий жамғариб бориладиган пенсия ҳисобварағидаги жамғармаларининг ҳолати тўғрисида, шунингдек, шахсий жамғариб бориладиган пенсия ҳисобварағидаги маблағларга ҳисоблаб чиқарилган фоизлар ҳақида ахборот олиш;

шахсий жамғариб бориладиган пенсия ҳисобварағидаги жамғармаларни қонун ҳужжатларига мувофиқ васият қилиб қолдириш.

Жамғариб бориладиган пенсия тўловларини олувчи Халқ банкининг мазкур тўловчи олдидаги мажбуриятларини бажаришига таъсир қилувчи ўзгаришлар тўғрисида Халқ банки филиалига хабар қилиши шарт.

Қонун ҳужжатларига мувофиқ, жамғариб бориладиган пенсия тўловларини олувчи бошқа ҳуқуқларга ҳам эга бўлиши ва унинг зиммасида бошқа мажбуриятлар ҳам бўлиши мумкин.

"ФУҚАРОЛАРНИНГ ЖАМҒАРИБ БОРИЛАДИГАН ПЕНСИЯ ТАЪМИНОТИ ТЎҒРИСИДА"ГИ ҚОНУН, 21-МОДДА

Адолат ҳар ишда ҳамроҳимиз ва дастуримиз бўлсин!

ИНСОН ва ҚОНУН

№ 38 (444)
2005 йил
11 октябр
сешанба

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИНИНГ ҲУҚУҚИЙ ГАЗЕТАСИ

Сотувда эркин нархда

УЙҒОҚ ХАЛҚНИ ҲЕЧ ҚАНДАЙ КУЧ ЕНГА ОЛМАЙДИ

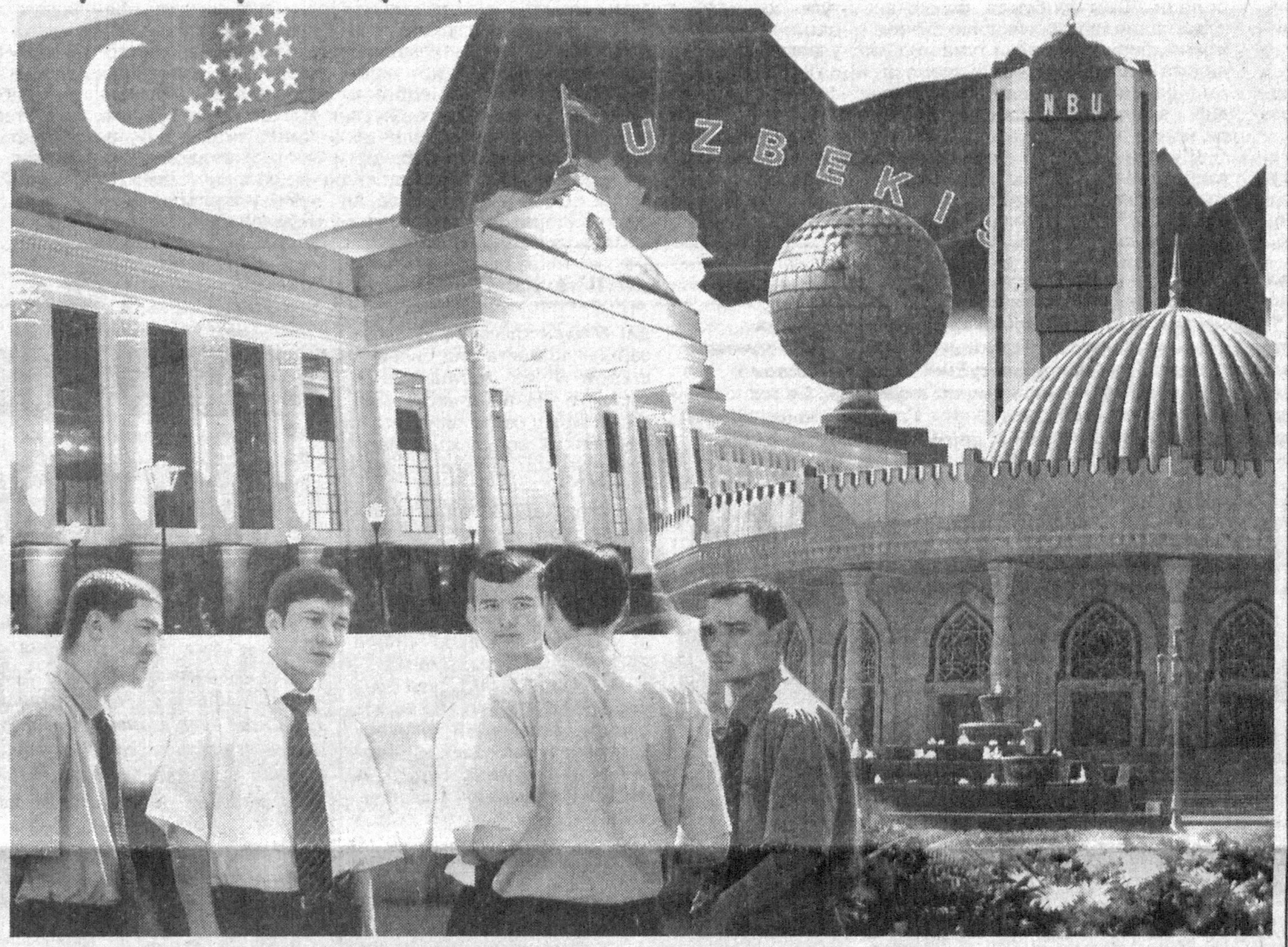

Дунёда азал-азалдан эзгулик ва ёвузлик ўртасида кураш мавжуд. Бунга кишилик тарихидан истаганча мисол келтириш мумкин. Лекин бугунги кунга келиб, ёвузлик ўз шакл-шамойилини ўзгартирди — у юзига ниқоб тортиб, эзгулик номидан иш юритмоқда. Аниқроқ айтадиган бўлсак, дунёга ҳукмронлика даъвогар айрим давлатлар демократия ниқоби остида қабиҳ ниятларини рўёбга чиқаришга уринишмоқда. Шу йилнинг май ойида Андижон шаҳрида рўй берган воқеалар замирида айни шу ҳақиқат ётгани бугун ҳеч бир юртдошимизга сир эмас. Афсуски, ўша пайтда айрим хорижий оммавий ахборот воситалари бу террорчилик хуружига бошқача тус бериб, дунё жамоатчилиги фикрини ўзгартиришга уринишди. Ва нохолис муносабат ҳали-бери поёнига етмайди шекилли... Акс ҳолда турли бўҳтон ва уйдирмалар аллақачон тўхтаган, фожеа қурбонлари руҳи чирқилламаган бўларди. Республика Олий суди биносида ўтаётган суд жараёнида ушбу фожеа айбдорлари ўз кўрсатмаларида бор ҳақиқатни очиқ-ошкор айтишаётган, таъбир жоиз бўлса, ниқобни йиртишаётган бўлса-да, сувни лойқалатаётганлар асло пинакларини бузишгани йўқ. Бу эса халқимиздан ҳар бир ҳодисага теран нигоҳ билан қарашни, бедор ва огоҳ бўлишни талаб этади. Чунки бугунги кунда эзгулик ва ёвузлик ўртасидаги кураш ядро полигонларидан мафкура майдонларига кўчди. Юртимиздаги воқеа-ҳодисаларга нисбатан четдан уюштирилаётган ахборот хуружларидан кўзланган мақсад ҳам мустақил давлатимизнинг ўз танлаган йўлидан чалғитиш десак, асло хато эмас. Шу маънода огоҳлик кундалик фаолиятимизга айланиши лозим. Ана шундагина биз ўз манфаатларимизни ишончли ҳимоя қила оламиз.

Тарих шуни кўрсатадики, ҳар бир мустақил давлатнинг мустаҳкам оёққа туриб олиши учун муайян вақт зарур бўлади. У бу давр ичида турли синовларга бардош берсагина кўзлаган манзилига ета олади.

Хулоса ўрнида айтсак, бу ёруғ дунёда озод ва эркин яшаш, фаровон ҳаёт кечириш учун ҳар бир инсон курашиши, астойдил меҳнат қилиши зарур. Зеро, мустақиллик нафақат биз, балки келгуси авлодлар учун ҳам буюк неъматдир.

Qonun ijodkorligi

Мамлакатимизда барча соҳаларда бўлгани каби маъмурий тизимда ҳам кенг қамровлиислоҳотлар янги босқичга кўтарилди.

Бугунги кунда Адлия вазирлиги Республика Бош прокуратураси, Олий суд, Олий хўжалик суди ва бошқа манфаатдор вазирлик ҳамда давлат қўмиталари билан ҳамкорликда ушбу йўналишда фаол иш олиб борилмоқда. Ҳусусан, янги «Маъмурий процедуралар тўғрисида"ги қонун ва янги таҳрирдаги «Маъмурий кодекс» қабул қилиниши борасидаги ишлар давом этмоқда.

МАЪМУРИЙ ИСЛОҲОТЛАР: ЗАРУРАТ ВА ИСТИҚБОЛ

Маълумки, давлат ва фуқаро ўртасидаги ўзаро муносабатларнинг ҳуқуқий жиҳатдан тўғри тартибга солиниши ҳуқуқий демократик давлатнинг асосий вазифаларидан бири ҳисобланади.

Япония, Германия, Голландия ва бошқа кўплаб чет эл мамлакатларида **«Маъмурий процедуралар тўғрисида»**ги қонунлар асосида иш олиб борилади. Албатта, ҳар бир давлат бу қонунни қабул қилишда ўзига хос бўлган йўналишларни танлаган.

Ҳозирги кунда мамлакатимизда ягона маъмурий-процессуал амалиёт йўлга қўйилмаган. Фикримизча, давлат идоралари томонидан бошқарув ишларини олиб бориш, хусусан, рўйхатга олиш, рухсат бериш, таъқиқлаш, назорат ва бошқа ваколатларни амалга ошириш учун ягона тартиб-қоидалар ўрнатилиши лозим. Шу жиҳатдан янги қонуннинг қабул қилиниши давлат идоралари ва фуқароларнинг ўзаро муносабатларини тартибга солишда муҳим аҳамиятга эга.

Бундай қонуннинг қабул қилиниши маъмурий идоралар томонидан қабул қилинаётган қарорлардан кенг жамоатчиликни тўлиқ хабардор қилинишини, уларнинг амалдаги қонун талабларига мос чиқарилишини, мазкур идоралар фаолиятидаги суиистеъмолчиликнинг олдини олишга, улар фаолиятини нафақат жамоатчилик, балки суд ва давлат бошқарув идоралари томонидан ҳам назорат қилишга хизмат қилади.

Мамлакатимиз Конституциясининг 110-моддаси ва **"Судлар тўғрисида"**ги қонунга асосан Республика Олий суди фуқаролик, жиноят ва маъмурий суд ишларини юритиш соҳасида суд ҳокимиятининг олий органи ҳисобланади.

Бугунги кунда маъмурий ишлар бўйича судьялар фаолияти ташкил этилмаганлиги сабабли маъмурий-ҳуқуқий муносабатлардан келиб чиқувчи ишлар фуқаролик ва хўжалик судлари томонидан, маъмурий ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги ишлар эса жиноят ишлари бўйича судлар томонидан кўриб чиқилмоқда. Жумладан, Фуқаролик процессуал кодексининг 26-29 бобларида давлат ва бошқа идоралар, шунингдек, мансабдор шахсларнинг хатти-ҳаракатлари (қарорлари) устидан берилган шикоят ва аризалар бўйича фуқаролик ишлари бўйича судлар томонидан иш юритиш белгиланган.

Хўжалик процессуал кодексининг 24-моддасига биноан хўжалик судлари давлат бошқаруви ва фуқароларнинг ўзўзини бошқарув идораларининг қарорларини қисман ёки тўлиқ ҳақиқий эмас деб топиш тўғрисидаги низоларни ҳал этиши лозим.

Бундан ташқари, Президентимизнинг **«Тадбиркорлик субъектларини ҳуқуқий ҳимоя қилиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»**ги Фармонида белгилаб берилган тадбиркорлик субъектларига нисбатан фақат суд тартибида қўлланиладиган тадбиркорлик субъектларини фаолиятини тугатиш, фаолиятини тўхтатиб қўйиш, банклардаги ҳисобварақлар бўйича операцияларни тўхтатиб қўйиш, молиявий санкцияларни қўллаш, ҳуқуқбузарлик предметларини давлат даромадига ўтказиш, тадбиркорлик фаолиятининг айрим турлари билан шуғулланиш лицензиялари (рухсатномалари)ни ўн иш кунидан кўпроқ муддатга тўхтатиб қўйиш ёки амал қилишини тугатиш ва бекор қилиш каби ҳуқуқий таъсир чораларини қўллаш тўғрисидаги ишлар хўжалик судлари томонидан кўриб чиқилмоқда.

Санаб ўтилган тоифадаги ишлар ўз мазмуни ва хусусиятига кўра, маъмурий-ҳуқуқий муносабатлар туркумига киради ва бундай ишларни маъмурий судлар томонидан кўриб чиқилиши мақсадга мувофиқ. Бу эса маъмурий судьялар фаолиятини ташкил этишни тақазо этади.

(Давоми учинчи бетда)

БИЗНИНГ ЙЎЛИМИЗ АНИҚ

Халқимиз кўрганни кўрмаган енгибди, деб бежиз айтмаган. Шу йилнинг май ойида юз берган Андижон воқеаларига муносабат билдиришда айрим хорижий оммавий ахборот воситалари тутган йўл менга ана шу нақлни эслатди. Чунки 15 нафар айбланувчи устидан Республика Олий суди биносида олиб борилаётган суд жараёни, судланувчиларнинг кўрсатмалари террорчилик ҳаракатининг асл илдизларини очиб ташламоқда.

Демак, ғарб оммавий ахборот воситаларида "тинч аҳолини ўққа тутиш" каби туҳматдан иборат шов-шувлар, "мустақил халқаро текширув" ўтказишни қўллаб-қувватлашлар бежизга эмас экан-да! Демократия ниқоби остида яна мустамлакачилик истаклари океан ортидаги "катта оғаликка" даъвогарлар юрагида уйғониб қолган экан, ўзбек халқининг уларга айтадиган ўз сўзи бор. Бизни Юртбошимиз етакчилигида танлаган мустақиллик йўлидан ҳеч ким қайтара олмайди. Президентимиз бутун халқимизнинг дилидаги гапни айтди: **Ўзбек халқи ҳеч қачон ҳеч кимга қарам бўлмайди.**

Бу гап бутун халқимизнинг бугунги кундаги позициясидир.

Биз, андижонликлар мамлакатимиз мустақиллигини мустаҳкамлаш учун астойдил курашаверамиз. 12-13 май кунлари рўй берган террористик ҳаракатига аҳолининг қўшилмагани, террорчиларни ҳеч ким қўллаб-қувватламагани ҳам андижонликларнинг ўз Ватанларини севишларини исботи бўлди. Ғарбдаги айрим журналистлар кўрмаганлари ҳақида эмас, кўрганлари ҳақида ёзишса, ўзлари талаб қилаётган демократиянинг қоидаларига жавоб берган бўлар эдилар. Чунки тўғри сўзлик, ҳалол муносабат журналистиканинг ҳам, демократиянинг ҳам энг олий талабидир.

Абдумутал АБДУЛЛАЕВ,
Республикада хизмат кўрсатган журналист

Munosabat

ХАЛҚИМ НИЗОЛАРДАН БЕЗОРДУР

Шу йил 12-13 май кунлари Андижонда содир этилган террорчилик ҳаракатларига бевосита алоқадор 15 нафар айбдор устидан бошланган суд жараёнини диққат билан кузатиб бораяпмиз.

Жиноятчилар айбига иқрор. Уларнинг боши эгилган. Улар адашганликларини тан олмоқда. Улар: "Бизга шакар, деб берганлари заҳар экан!" деб надоматлар чекмоқда. Улар одам ўлдириш "ҳунари"ни ўргатган "устозлари" номини айтаётир. Бу разолатга ҳомийлик қилганлар ҳақида маълумот бераётир. Ва бу жараённи бутун дунёдан келган матбуот ходимлари ўз кўзлари билан кўриб, уларнинг сўзларини ўз қулоқлари билан эшитаётир.

Кўзу қулоққа алоҳида урғу берганимизнинг сабаби бор. Зеро, ўз кўзи билан кўрмаган воқеага гувоҳлик бериш гуноҳдир. Шу боис халқимиз орасида «миш-миш» тарқатиш, ғийбат қилиш, инсонлар орасини бузадиган фитна-фасод сўзларни тарқатиш азал-азалдан маън қилинган!

Дарвоқе, террорчилик ҳаракатлари содир этилган кунларда айрим хорижий журналистлар зўр бериб оқни қора дейишга уринишган эди. Ушбу тиш-тирноғигача қуролланган кимсаларни ҳақиқий башарасини яшириб, "тинч намойишга чиққанлар", "демократия тарафдорлари", деб аюҳаннос солишган эди. Қонуний ҳокимиятни ағдармоқчи бўлган бўриларни қўзичоқ қилиб кўрсатмоққа жон-жаҳдлари билан ҳаракат қилишган эди.

"Акромийлар" тўрига илинган Алишер Ҳакимов, Ҳусан Туропов, Абулҳофиз Ғозиев, Абдувоис Ибрагимовлар ўша куни содир этган жиноятларини, разолатларга раҳнамолик қилган ҳомийларини айтмоқда. Тўйдан олдин ноғора қоққан ғарблик мухбирлар эса мулзам бўлиш, нотўғри талқинлари учун узр сўраш ўрнига, яна янгидан-янги фитна-фасод гапларни тўқимоқликка чоғланмоқда. Во дариғ!

Андижон воқеалари бизга аччиқ сабоқ бўлди.

Ҳазрати пайғамбаримиз "Дин панду-насиҳатдур!" деганлар ҳадиси муборакларида. Демак, дин сиёсат эмас. Шу муносабат билан юртимизда таваллуд топган ҳазрат Хожаи Жаҳон, Ҳазрат Баҳоуддин каби авлиё-алломалар панду насиҳат, ҳикмат, ибратли сўзлар билан инсонларни тўғри йўлга бошлай олганлар. Динда зўрлаш йўқ! Ислом — меҳру мурувват дини ҳисобланади. Буни кўрингки, Ҳазрат Баҳоуддиннинг устодлари Ҳазрат Мир Кулол ҳатто дарахтнинг шохасини синдирмоқни гуноҳ деганлар: "Зеро, агар биз шохасини синдирсак, инсон қўлини синдиргандек гуноҳкор бўламиз. Чунки дарахт ҳам тирик жон. У ҳам Аллоҳнинг бир махлуқи. Бундан озор чекади. Қиёмат куни Аллоҳ бу этган гуноҳимиз учун бизни ҳисоб қилади!".

Халқимиз мана шу руҳда тарбия топган. Айтмоқчиманки, дунёга илму маърифат улашган халқимиз наҳот бир гуруҳ отабезор, ватанфуруш, террористга эргашса?

Шунингдек, ўзини ҳақиқий диндор, ҳақиқий мўъмин-мусулмон ҳисоблаган кишилар юртимизда юз кўрсатаётган ўзгаришлар, бунёдкорлик билан ҳақли равишда фахрланади. Биргина мисол. Бухоройи шарифда Юртбошимизнинг ташаббуслари билан Масжиди Калон, Хожаи Жаҳон масжиди, Хожа Ориф ар-Ревгарий масжиди, Хожа Маҳмуд Фағнавий масжиди, Хожа Али ар-Рометаний масжиди, Бобойи Самосий масжиди, Сайид Мир Кулол масжиди, Хожа Исматуллоҳ масжиди, шунингдек, қатағон йилларида ахлатхонага айлантирилган Чор Бакр, Шайхул Олам, Ҳазрат Баҳоуддин, Волидаи хон, Масжиди Болойиҳовуз, Шояҳси масжиди, Файзиобод жомеъси ва яна юзлаб обидаларни таъмирлаганлиги ҳамда бу масжидларни намозхонлар ихтиёрига берилганлигидан наҳотки ғарблик журналистлар бехабар бўлса?!

Хўш, бу савоб ва эзгу ишлар динимиз улуғланаётгани, ўз даврида маърифат бешигини тебратган улуғ аждодларимиз хотирасига муносиб ҳурмат-эҳтиром кўрсатилаётганини англатмайдими?!.

Бугун юртимизда эътиқод эркинлиги тўлиқ қарор топгани, Қуръони Карим, Ҳадиси шариф каби муқаддас китоблар юз минглаб нусхаларда нашр қилинаётганидан "ислом дини фидойи"лари бехабарми? Қатағон замонларида ҳатто номларини тилга олиш таъқиқланган улуғ алломаларимиз, авлиёларимизнинг том-том китоблари нашр қилинганидан кўз юмиб бўладими?!

Хорижлик айрим ҳовлиқма журналистларга айтар сўзимиз шуки, тўғри сўз — инсонни улуғлайди. Ёлғон сўз эса — инсонни тубан қилади. Ҳақ сўз қалбга таъсир қила олади. Ҳақ сўзни дегувчиларга халқ ишонади ва эргашади. Бизни халқимизни, алҳамдулиллаҳ, ёлғон гап билан алдаб бўлмас. Чунки ёлғончини кўзларидан, юзларидан, қилиқларидан, аниқроқ қилиб айтганда, қалбидан танийди халқимиз.

Дунёда ҳар хил одамлар бор. Бир миллат билан бошқа бир миллатни уруштириб томошабин бўлишни севадиганлар бор. Бир халқни бир-бирига гиж-гижлаб, қон тўкилишини томоша қилишни севадиганлар бор. Лекин бизнинг халқимиз бундай "томоша"лардан, бундай томошабинлардан ҳазар қилади! Халқимиз ҳар дуода: "Аллоҳим юртимизда, инчинун, бутун ер юзида тинчликни, осойишталикни барқарор қил. Инсонлар орасидаги фитна-фасодларни бартараф айла. Инсонлар орасида меҳру мурувватни, муҳаббатни зиёда айла!" — деб дуо қилади. Шундай халқнинг вакили бўлганим билан фахрланаман. Кўпнинг дуоси ижобатдур!

Менинг халқим
низолардан безордур,
Уруш-низо, диллар
учун озордур!
Илоҳий нур ёғилади,
ложарам,
Қайси юртда гар
тинчлик барқарордур.

Садриддин САЛИМ БУХОРИЙ

Bugunning gapi

Мамлакатимиз раҳбари Ислом Каримов Кегейли туманидаги "Умид" фермер хўжалигида бўлганида, фермерлик ҳаракати ва фойда яхлитлиги хусусида мулоҳаза юритган эди. Дарҳақиқат, Юртбошимиз таъкидлаганидек, шахсий манфаатдорлик туйғуси намоён бўлмаган жойда иқтисодий ривожланиш ҳам бўлмайди. Қорақалпоғистонлик миришкор деҳқонлар ушбу фикрга амал қилган ҳолда, жорий йилда пахтадан мўл-кўл ҳосил тўпладилар. Сўнгги ўн йилликлар давомида биринчи бор карвонбоши сифатида йиллик шартнома мажбуриятлари тўлиғича бажарилиб, 185 минг тонналик юксак хирмон кўтарилди. Рости гап, ер ҳам, эл ҳам пахтани соғинаркан. Гарчи такрор бўлса-да, айтайлик: марказ номи билан аталувчи Нукус тумани чорак асрлик танаффусдан сўнг яна пахтачиликка қайтиб, йиллик режани мамлакатда биринчи бўлиб адо этди.

ФОЙДА
унга фермерлик ҳаракати туфайли эришилмоқда

Қорақалпоғистон — алп ўғлонлар юрти. Бу эл ўзининг Маманбий, Ойдусбий, Ерназар олакўздек миллий қаҳрамонлари, Бердақ, Ажиниёздек қайноқ қалбли шоирлари билан фахрланиб келган. Давр ўлка халқларига янги замон қаҳрамонларини етказиб бераётир. Саховатпеша инсон — Кегейли туманидаги "Саҳоват" фермер хўжалиги раҳбари, Ўзбекистон Қаҳрамони Алланиёз Ўтениёзов номини бугун Ўзбекистон яхши билади. Мустақиллигимизнинг ўн тўрт йиллиги арафасида Тахтакўпир туманидаги "Тахтакўпир" ширкат хўжалиги бошқаруви раиси, Олий Мажлис Сенати аъзоси Ағитой Адиловга "Ўзбекистон Қаҳрамони" унвони берилди. Хўжалик ўтган йилни 1 миллиард 20 миллион сўмлик соф фойда билан якунлади. Хўжаликда боқилаётган 872 бош қорамолнинг 240 тасидан серқаймоқ сут соғиб олинади. Хўжалик ҳудудида ғишт заводи ишлаб турибди. Унинг маҳсулотидан ҳар йили кам таъминланган, кўп фарзандли оилалардан тўрт-бештасига шахсий уй-жойлар қуриб берилаяпти. Сувсизлик оқибатида маҳсулот етиштириш режалари барбод бўлган сўнгги икки йил ичида ҳам олдинги йиллар даромади ҳисобидан кам таъминланган оилаларга ойма-ой 100 килограммдан ун, 10 литрдан ўсимлик ёғи тарқатиб турилди. Айни кунларда ҳам 13 та оиланинг табиий газ, ичимлик суви, электр энергияси тўловлари хўжалик ҳисобидан амалга оширилаяпти.

Булар афсона эмас, ҳақиқат. Шу боис хўжалик раҳбари мамлакатимизнинг энг олий мукофотига лойиқ топилди.

Ҳозирда Қорақалпоғистонда 7897 та фермер хўжаликлари фаолият кўрсатмоқда. Энг қувонарлиси, етиштирилган ялпи пахта ҳосилининг 82 фоизи ушбу соҳа заҳматкашлари ҳисобига тўғри келяпти. Фермер хўжаликлари аъзоларининг фидокорона меҳнати туфайли тарих зарварағида давлатга пахта сотиш юзасидан йиллик мажбуриятларини ортиғи билан уддаланган туманларнинг ажиб бир рўйхати битилди: Нукус, Қўнғирот, Тахтакўпир, Қораўзак, Қонликўл, Чимбой, Кегейли, Шуманай, Хўжайли, Амударё...

Бу йил Қонликўл тумани деҳқонлари 3 минг гектар пахта майдонидан 4200 тоннадан зиёд ҳосил тўпладилар. 324 та фермер хўжалиги юксак хирмонга муносиб улуш қўшди. "Ерекеш", "Расул-Мақсет", "Уйчи", "Бароқ ботир" жамоаларида йиллик шартномавий мажбуриятлар бир ярим-икки баробар миқдорда адо этилди.

Хўжайли туманидаги Давлатмурод Сафаров етакчилик қилаётган "Камол" фермер хўжалиги фаолияти ҳам ҳар жиҳатдан киши кўнглини қувонтиради. Хўжалик ишлари билан танишганимизда маълум бўлдики, жамоа 60 гектар майдонда деҳқончилик қиларкан. Хўжалик айни чоғда жорий йилги ҳосил кўламини 175 тоннага етказишни мўлжаллаяпти.

Нурилла Яхшимуродов узоқ йиллар давомида пахтачилик бригадасини бошқарди. 1995 йил "Юсуф хожа" фермер хўжалигини ташкил этди ва 50 гектар майдонга чигит қадади. Режа эса улкан: ўтган йили 121 тонна пахта етиштирди. Бу йилги кўзланган марра — 200 тонна!

Яхшилик тез ёйилади. Шу важдан, Қорақалпоғистон диёрининг қадоқ қўллик деҳқонлари фермерлик ҳаракатини астойдил қўллаб-қувватлашмоқда. Айни кунларда пахтачиликка ихтисослаштирилган фермер хўжаликларида иш қизигандан қизиган. Қоракўзак туманидаги "Бекимбет ота", "Қаршиғали", "Қоракўл", Қўнғирот туманидаги "Ажиниёз-Зивар", "Хоразм", "Руслан", Чимбой туманидаги "Қамишариқ", "Тожибой ота", Кегейлди туманидаги "Асқар", Тўрткўл туманидаги "Руслан қипчоқ" каби юзлаб меҳнат жамоаларида шартнома мажбуриятлари аллақачон бажарилган бўлса-да, ҳосил ниҳояси кўринмайди.

Олдинги йилларда Қорақалпоғистонда пахта тайёрлаш давлат режасининг бажарилиши хомхаёлга айланиб келинганлиги ҳеч кимга сир эмас. Бунинг акси сифатида жорий йилда соҳа юзасидан шартномавий мажбуриятлар сентябр ойи ичида, атиги 26 иш кунида уддаланди. Бу хайрли иш боисини фақат бир нарса билан изоҳлаш мумкин: ўлканинг аксарият ҳудудларида эски усулдаги қишлоқ хўжалиги корхоналари тугатилиб, улар ўрнини фермер хўжаликлари эгаллади ва фермер, Юртбошимиз таъбири билан айтганда, **деҳқону чорвадор, муҳандису иқтисодчи, банкиру таъминотчи тусини олди. Унда том маънодаги ерга эгалик ҳисси пайдо бўлди. Эндиликда Ватанга, ерга меҳр қўйган, шахсий манфаатдорлик ва фойда илинжида меҳнат қилган киши ҳеч қачон ютқизмайди.**

Тожимурод ЭШМУРОДОВ,
"Инсон ва қонун" мухбири

Muloqot

ҚАДР-ҚИММАТ ҲИМОЯЛАНАДИ

Арзимас бир масала туфайли қўшним билан тортишиб қолган эдим. Яқинда ишдан қайтаётганимда қўшним мени кўриб қолди ва маҳалла аҳли олдида шаънимга бўлмағур гапларни айтиб, турли сўзлар билан ҳақорат қилди. Унга нисбатан жавобгарлик масаласи қонунларда белгиланганми?

Хуршида ҚОБИЛОВА,
Жарқўрғон тумани

— Инсонларнинг шаъни ва қадр-қиммати тегишли қонунлар билан ҳимояланади. Ўзгаларни ҳақорат қилган ёки уларнинг шаънини топтаган кишиларга нисбатан ҳам қонунларда жавобгарлик белгиланган. Масалан, "Маъмурий жавобгарлик тўғрисида"ги ва Жиноят кодексларида бу масала ўз ифодасини топган. Хусусан, Жиноят кодексининг 140-моддасида ҳақорат қилганлик учун жиноий жавобгарлик белгиланган бўлиб, "ҳақорат қилиш, яъни шахснинг шаъни ва қадр-қимматини беодоблик билан қасддан таҳқирлаш, башарти шундай ҳаракатлар учун маъмурий жазо қўлланилгандан кейин содир этилган бўлса, энг кам ойлик иш ҳақининг эллик бараваригача миқдорида жарима ёки бир йилгача аҳлоқ тузатиш ишлари билан жазоланади.

Нашр қилиш ёки бошқача усулда кўпайтирилган матнда ёҳуд оммавий ахборот воситалари орқали ҳақорат қилиш энг кам ойлик иш ҳақининг эллик бараваридан юз бараваригача миқдорида жарима ёки бир йилдан икки йилгача аҳлоқ тузатиш ишлари билан жазоланади.

Ҳақорат қилиш:

а) жабрланувчини ўз хизмат ёки фуқаролик бурчини бажариши муносабати билан боғлиқ ҳолда;

б) хавфли рецидивист томонидан ёки туҳмат қилганлиги учун илгари судланган шахс томонидан қилинган бўлса — энг кам ойлик иш ҳақининг юз бараваридан юз эллик бараваригача миқдорида жарима ёки икки йилдан уч йилгача аҳлоқ тузатиш ишлари ёҳуд олти ойгача қамоқ билан жазоланади.

Демак, сиз бу масала юзасидан судга мурожаат қиласиз. Суд ҳаммасига ойдинлик киритади.

СОЛИҚ ТЎЛОВЧИНИНГ ҲУҚУҚЛАРИ

Яқинда автомобилларга техник хизмат кўрсатиш шахобчасини ишга туширдик. Хусусий тадбиркор сифатида шахобча ишини юритишим ва барча муаммоларни ҳал этишим лозим. Шу маънода мен учун солиқ тўлаш, бу борадаги мавжуд қонунларни билиш муҳим ва қизиқарлидир. Айтингчи, солиқ тўловчи сифатида мен қандай ҳуқуқларга эгаман ва мажбуриятларим нималардан иборат?

Адҳам ЮСУПОВ,
Самарқанд шаҳри

– Сизни қизиқтирган масалалар хусусида Солиқ кодексининг 11, 12-моддаларида сўз юритилган. Яъни солиқ тўловчи қуйидаги ҳуқуқларга эга:

1) солиқ идораларидан солиқ ҳақидаги қонун ҳужжатлари бўйича ахборот ва маслаҳатлар олиш;

2) ушбу кодексда ва бошқа қонун ҳужжатларида белгилаб қўйилган тартиб ва асосларда солиқ имтиёзларидан фойдаланиш;

3) бюджетга ортиқча миқдорда тушган солиқ ва йиғимлар суммасини қайтариш тўғрисида ёзма ариза билан мурожаат қилиш;

4) солиқ ва йиғимлар бўйича бюджет олдидаги ўз мажбуриятларини бажариш юзасидан солиқ идораларидаги мавжуд маълумотлар билан танишиш;

5) солиқ идоралари ўтказган текширув материаллари билан танишиш ва текширув далолатномаларини олиш, текширувларнинг натижаларидан норози бўлган тақдирда солиқ идораларига ёзма эътирозини ўн кунлик муддат ичида тақдим этиш;

6) солиқ идораларининг қарорлари ва мансабдор шахсларининг хатти-ҳаракатлари устидан юқори солиқ идораларига ёки судга шикоят қилиш;

7) солиқ солиш объектини ҳисобга олишда, солиқ ва йиғимларни ҳисоблаб чиқариш ва тўлашда ўзлари йўл қўйган хатоларни мустақил равишда тузиш.

Солиқ тўловчиларнинг мажбуриятлари эса ушбу кодекснинг 12-моддасида қайд этилган бўлиб, улар қуйидагилардан иборат:

1) белгиланган тартиб ва муддатларда солиқ идораларида рўйхатдан ўтиш, юридик манзили ўзгарган ёки қайта рўйхатдан ўтган тақдирда эса, бу ҳақда солиқ идорасига ўн кунлик муддат ичида хабар бериш;

2) солиқ ва йиғимларнинг тегишли суммасини ўз вақтида тўлаш ва тўлиқ ҳажмда тўлаш;

3) бухгалтерия ҳисобини ва ҳисоб ҳужжатларини қонун ҳужжатларига мувофиқ юритиш;

4) молиявий ҳисоботни, солиқлар бўйича ҳисоб-китобларни ёки даромадлар тўғрисидаги декларацияларни қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда солиқ идораларига тақдим этиш;

5) солиқ ва йиғимларни ҳисоблаб чиқариш, тўлаш билан боғлиқ ҳужжатлар ва маълумотларни, шунингдек, солиқ ва йиғимлар юзасидан имтиёзлар ҳуқуқини тасдиқловчи ҳужжатларни солиқ идораларига тақдим этиш;

6) солиқлар ва йиғимларни ҳисоблаб чиқариш, тўлаш масалаларини текшириш учун солиқ идораларининг мансабдор шахсларини даромад олиш ёки солиқ солиш объектларининг сақланиши билан боғлиқ бинолар ва жойларга киришга рухсат бериш;

7) солиқ идораларининг солиқ ҳақидаги қонун ҳужжатларини бузиш ҳолларини бартараф этиш тўғрисидаги талабларини бажариш.

Солиқ тўловчилар ушбу кодекс ва бошқа қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳуқуқларга эга бўлиш билан бир қаторда ўз зиммаларига юклатилган бошқа мажбуриятларни ҳам бажарадилар.

ЛОТОРЕЯ ЮТУҒИ ҚАНДАЙ ОЛИНАДИ?

Кўпдан буён лотерея ўйинига қизиқаман. Шу боис доимо лотерея сотиб оламан. Яқинда омадим чопиб, ютуқ чиқди. Бироқ сал эрта қувонган эканман. Чунки ҳозиргача ҳам ютуқни ололмай сарсонман. Айтинг-чи, одатда лотерея ютуғи қанча муддат ичида эгасига топширилиши керак?

Шерзод МАТРАСУЛОВ,
Урганч шаҳри

— Сизнинг саволингизга ҳам қонунларимиздан аниқ жавоб топиш мумкин. Жумладан, Фуқаролик кодексининг 984-моддасида лотореялар, тотализаторлар ва бошқа ўйинларни давлат томонидан ўтказишнинг ўзига хос хусусиятлари ҳақида сўз юритилган. Унга мувофиқ, лотореялар, тотализаторлар (ўзаро баҳс бойлаш) ва таваккалчиликка асосланган бошқа ўйинлар ташкилотчиси — давлат, ваколатли давлат идорасидан рухсатнома (лицензия) олган шахслар ва ўйинларнинг иштирокчилари ўртасидаги муносабатлар шартномаға асосланади. Бундай шартнома лоторея билети, патта ёки бошқа ҳужжат бериш орқали расмийлаштирилади ва иштирокчи лоторея билети қийматини тўлаган ёки ўйинда иштирок этишга бошқа тарзда ҳақ тўлаган пайтдан бошлаб тузилган деб ҳисобланади.

Ушбу модданинг биринчи қисмида назарда тутилган шартномани тузиш тўғрисидаги таклиф ўйинларни ўтказиш муддати ва ютуқни аниқлаш тартиби ҳамда унинг миқдори ҳақидаги шартларни ўз ичига олган бўлиши лозим.

Ўйинлар ташкилотчиси уларни белгиланган муддатда ўтказишдан бош тортган тақдирда, ўйинларнинг иштирокчилари уларнинг ташкилотчисидан ўйинларни қолдириш ёки уларнинг муддатини бошқа вақтга кўчириш туфайли етказилган зарарни қоплашни талаб қилишга ҳақли.

Лоторея, тотализатор ёки бошқа ўйинларни ўтказиш шартларига мувофиқ ютган деб эътироф этиладиган шахсларга ўйинлар ташкилотчиси томонидан ютуқ ўйинларини ўтказиш шартларида назарда тутилган миқдорда, шаклда (пул ёки буюм ҳолида) ва муддатларда, агар у шартларда муддат кўрсатилмаган бўлса, ўйинларнинг натижалари чиқарилган пайтдан бошлаб ўн кундан кечиктирмай тўланиши лозим.

Ўйинларнинг ташкилотчиси ушбу модданинг учинчи қисмида кўрсатилган мажбуриятларни бажармаган тақдирда, лоторея, тотализатор ёки бошқа ўйинлардан ютуқни тўлашни, шунингдек, шартноманинг ташкилотчиси томонидан бузилиши туфайли етказилган зарарни қоплашни талаб қилишга ҳақли.

Саволларга ҳуқуқшунос Саломат НИЁЗОВА жавоб берди

Мамлакатимизда тадбиркорларга барча имконият ва қулайликлар яратилмоқда. Ўтган ҳафта матбуотда эълон қилинган "Тадбиркорлик субъектларини текширишни янада қисқартириш ва унинг тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида" Президент Фармони тадбиркорлик тараққиёт йўлидаги яна бир муҳим қадам бўлди. Ушбу Фармонга мувофиқ микрофирмалар, кичик корхоналар ва фермер хўжаликларининг молиявий хўжалик фаолиятини ҳар 4 йилда кўпи билан бир марта, бошқа тадбиркорлик субъектларини эса ҳар 3 йилда кўпи билан бир марта режа асосида текширишга йўл қўйилади. Илгарилари назорат қилувчи идоралар томонидан режа асосида махсус ваколатли идора қарорига асосан бир йилда бир марта текшириш мумкин эди.

КЕНГАЯЁТГАН ИМКОНИЯТ

Маълумки, тадбиркорлик субъектининг молиявий хўжалик фаолиятини текшириш тадбиркорни асосий фаолиятидан чалғитади. Чунки у муайян вақт давомида (текшириш бир ойгача давом этиши мумкин) текширувчиларга ҳужжатлар тақдим этиш, саволларига жавоб ва изоҳлар беришга мажбур бўлади. Тадбиркорлик ташаббус кўрсатиб, таваккалчилик билан ишлаш демакдир. Ҳар хил текширишлар энг аввало, ташаббусни ва таваккалчилик туйғуларини сўндиради. Шу сабабли ҳам режали текширишларнинг кескин қисқартирилиши тадбиркорлик субъектлари учун эркинликлар доирасини кенгайтиради ва қулайликлар яратади.

Фармонда кўрсатилишича, янги ташкил этилган микрофирмалар, кичик корхоналар ва фермер хўжаликларининг молиявий-хўжалик фаолиятини улар давлат рўйхатига олинган кундан бошлаб икки йил мобайнида режа асосида текширишга йўл қўйилмайди. Демак, улар бемалол ва хотиржам равишда ўзларининг куч-ғайрат ва эътиборларини хўжалик ишлаб чиқариш фаолиятларига қаратиши мумкин.

Бир неча туманларда, турли ҳудудларда ўзининг ишлаб чиқариш бинолари, савдо ва хизмат кўрсатиш шаҳобчаларига эга бўлган хўжалик юритувчи субъектлар учун ҳам ўзига хос қулайликлар яратилди. Эндиликда ҳудудий солиқ идоралари томонидан бошқа туманларда рўйхатга олинган тадбиркорлик субъектларининг ишлаб чиқариш бинолари, савдо шаҳобчалари қаерда жойлашгани ва хизматлар кўрсатиладиган жойдан қатъий назар, уларнинг молиявий-хўжалик фаолиятини текшириш такрорланишга йўл қўйилмаган ҳолда тадбиркорлик субъекти рўйхатга олинган жойдаги тегишли солиқ идоралари билан бир вақтда амалга оширилади. Демак, бунда бу туман ҳудудидаги ишлаб чиқариш бўлинмасига бир куни, бошқа туман ҳудудидаги ишлаб чиқариш бўлинмасига бошқа куни текширувчилар келиб текширишлар ўтказиш ҳоллари истисно этилади.

Шу ўринда айтиб ўтиш жоизки, тадбиркорлик субъектини нафақат текширишларнинг ўтказиш жараёни, балки кўпроқ текширишларни якуни ташвишга солади. Илгари текширишлар бўйича аниқланган камчиликларни тузатиш мажбурияти тадбиркорга юкланган ҳолда камчиликларга йўл қўйгани учун унинг ўзига нисбатан ҳам молиявий жазо чоралари қўлланилар эди. Бу эса бир ҳуқуқбузарлик учун икки жазо қабилидаги номақбул тартибни келтириб чиқарарди. Эндиликда тадбиркорлик субъектлари текшириш натижалари бўйича назорат идораларининг тақдимномаларини бажарган, шунингдек, етказилган зарарни белгиланган муддатда тўлиқ ҳажмда қоплаган, шу жумладан, устамани тўлаган тақдирда уларга нисбатан молиявий жазо чоралари қўлланилмайди. Бундай қонуний тартиб тадбиркорлик субъекти томонидан камчиликларни яширишга ҳаракат қилиш ёки текширувчилар билан "ўзаро тил топиш"га уринишлари учун ҳеч қандай сабаб қолдирмайди.

Фармонда текширувчи идоралар масъулиятини кучайтириш бўйича ҳам қатор чоралар белгиланди. Назорат идораларининг мансабдор шахслари тадбиркорлик субъектлари рухсатсиз текширгани ва уларнинг хўжалик фаолиятига ноқонуний аралашгани учун етказилган иқтисодий зарарни қопланган ҳолда интизомий, маъмурий ва ҳатто жиноий жавобгарликка тортилади.

Бундан ташқари, Фармонда Республика Бош Прокуратурасига назорат ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларининг текширишларни тайинлаш ва ўтказиш борасида белгиланган тартибга қатъий риоя этиши, тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш йўлидаги фаолияти устидан мунтазам назорат қилиш мажбурияти юклатилгани қайд этилган.

Мазкур фармоннинг яна бир муҳим жиҳати шундан иборатки, эндиликда режали текширишлар жадваллари ва муддатлари мансабдор шахснинг хоҳишига кўра эмас, балки аниқ асосланган тамойиллар асосида тузилади. Бунда тадбиркорлик субъектининг фаолият тури, мулкчилик шакли, тузилмалар таркиби, бошқариш тартиби каби муҳим жиҳатлар аниқ ҳисобга олинади. Масалан, қишлоқ хўжалик корхоналари хўжалик фаолияти қизғин бўлган даврларда (баҳорги экиш, экинларни парвариш қилиш, ҳосилни йиғиб-териш ва шу каби) даврларда текширишга йўл қўйилмайди.

Bizning sharh

Шунингдек, фармонда режадан ташқари текширишлар ўтказишга рухсат бериш фақат қонунда белгиланган асосларда, фавқулодда ҳолатларда йўл қўйилиши кўрсатилди. **"Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятини давлат томонидан назорат қилиш тўғрисида"**ги қонуннинг 12-моддасига биноан режадан ташқари текширишлар қуйидаги ҳолларда ўтказилиши мумкин:

– **агар текшириш ўтказиш зарурияти Ҳукумат қароридан келиб чиқса;**

– **назорат қилувчи идорага хўжалик юритувчи субъект томонидан қонунлар ва бошқа қонун ҳужжатлари бузилганлиги тўғрисида қўшимча маълумотлар келиб тушганда** (юмалоқ хатлар, аноним аризалар ҳисобга олинмайди);

– **фавқулодда вазиятлар юзага келинишининг олди олинаётганда;**

– **санитария-эпидимология вазияти мураккаблашганда, шунингдек, қўшни давлатлардан юқумли касалликлар кириб келиши эҳтимоли вужудга келганда.**

Булардан ташқари бирон-бир ҳолатда текширишга йўл қўйилмайди.

Хулоса сифатида шуни айтиш мумкинки, баён этилган чора-тадбирлар тадбиркорлик субъектлари ҳуқуқ ва эркинликлар доирасини янада кенгайтириши баробарида улар учун қулай шарт-шароитни ҳам вужудга келтиради. Бу эса давлат ва тадбиркор ўртасидаги муносабатлар тобора мустаҳкамланаётганини кўрсатади. Зеро, ўзаро ишонч ва кафолат бўлган жойдагина иш олдга силжийди.

Омон ОҚЮЛОВ,
юридик фанлари доктори

Тадбиркорларни ноқонуний ва ортиқча текширишлардан, кераксиз овогарчиликлардан ҳимоя қилиш, амалдаги қонунларни янада мустаҳкамлашга қаратилган "Тадбиркорлик субъектларини ҳуқуқий ҳимоя қилиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Президент Фармонига биноан жорий йилнинг 1 июлидан бошлаб тадбиркорлик субъектларига нисбатан ҳуқуқий таъсир чоралари фақат суд орқали қўлланиши амалга киритилди. Бу эса тадбиркорликнинг ҳуқуқий ҳимоясини янада кучайтирди. Бироқ Гулистон шаҳар давлат солиқ инспекциясининг тадбиркор Қ.Каримов ва у бошлиқ корхонага нисбатан амалга оширган ҳаракати кишини таажжубга солмай қолмайди.

Qonun ko`magi

КЕЧИККАН ЖАРИМА

суд тартибида бекор қилинди

Аслини сўрасангиз, тадбиркор Қ. Каримов Гулистон шаҳар 3-мавзеда жойлашган "Ислом-Тўра" хусусий корхонада раҳбар бўлиб ишлайди. У 2004 йилнинг 19 октябр куни кеч соат 22 ларда корхонага қарашли дорихонани ёпмоқчи бўлиб турган пайтда бир аёл шошилиб кириб келади ва ундан дори сўрайди. Аёл дорини олиб, пулини пештахтага қолдиради-да, шошилганча чиқиб кетади. Шу пайт дорихонага шаҳар солиқ инспекцияси ходимлари Н.Расулов, И.Ҳайитбоев, Н.Махсумов кириб келишади ва Қ.Каримовдан касса чекини нега бермаганини сўрашади. Тадбиркор уларга дорихонани ёпмоқчи бўлиб тургани, касса машинасини ўчиргани ва харидор шошилиб чиқиб кетганини тушунтирди. Шунга қарамай Солиқ инспекцияси ходимлари қисқа муддатли текшириш ўтказишиб, бу ҳақда далолатнома тузишади. Улар "далолатнома бизга фақат режа кўрсаткич учун керак, қўрқмасдан имзо чекиб бераверинг" дейишса-да, Қ.Каримов эътирозларни баён этиб, тушунтириш хати ёзади. Орадан ўн беш кун ўтгач, солиқчилар яна "Ислом-Тўра" хусусий дорихонасига келишади. Бу гал уларнинг қўлларида ўша 2004 йилнинг 19 октябри санаси билан ёзилган далолатнома бор эди. Қ.Каримов далолатнома билан танишиб чиқиб, имзо қўйишдан бош тортади. Чунки тақдим қилинган далолатномада иштирок этмаган холисларнинг имзоси қўйилган эди.

– Солиқчилар менга текшириш ўтказилган 19 октябр кунини қайд этиб, далолатномага имзо чекинг дейишди, - деб ёзади тушунтириш хатида Қ.Каримов. – Мен далолатномага 9 ноябр санасини кўрсатдим. Бундан ташқари, "Тузилган далолатномага рози эмасман, асосиз ёзилган ва менинг иштирокимсиз ёзилган" деб изоҳ ёздим ҳамда имзо қўйдим.

Шундай бўлса-да, шаҳар давлат солиқ инспекцияси бошлиғининг ўринбосари А.Раимбердиев 2004 йилнинг 1 ноябр куни "Ислом-Тўра" хусусий корхонага қарашли дорихонада ўтказилган қисқа муддатли текшириш якуни бўйича тузилган далолатнома ва тўпланган хужжатларни ўрганиб, энг кам иш ҳақининг 100 баравари - 653 минг сўм миқдорида молиявий жарима қўллаш тўғрисида қарор қабул қилади. 3 ноябр куни эса А.Раимбердиев хусусий корхона раҳбари, дорихона сотувчи Қ.Каримовни «Маъмурий жавобгарлик тўғрисида»ги кодекснинг 164-моддаси 1-қисмида кўрсатилган ҳуқуқбузарликни содир этганликда айбдор деб топиб, унга 32 минг 650 сўм миқдорида маъмурий жарима жазоси тийинлайди.

Қизиғи шундаки, тадбиркор Қ.Каримов ўзига нисбатан қўлланилган маъмурий, корхонага солинган молиявий жарималардан бехабар эди. Орадан тўққиз ой ўтиб, 2005 йилнинг июлида Қ.Каримов жарималардан хабар топади.

- Мен корхона фаолиятини янада яхшилаш мақсадида банкдан савдо кредити олган эдим. Кредит фоизларини ёпиш учун банкка пул топширсам, мен хабарсиз бўлган "инкасса" топшириқномаси билан пулларни солиқ идораси олиб қўяётган экан, - деб ёзади тадбиркор Сирдарё вилояти адлия бошқармасига қилган мурожаатида.

Шундан сўнг вилоят адлия бошқармаси ходимлари тадбиркорнинг ёзма мурожаатини ҳар томонлама ўрганиб чиқишди. Солиқчилар томонидан текшириш бўйича тузилган далолатномадан нусха дорихонада қолдирилмагани, Қ.Каримовга нисбатан маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги иш унинг иштирокисиз кўрилиб, қарор қонунга зид қабул қилинганини аниқлашди. Бундан ташқари, ҳуқуқбузарнинг шахсига оид оилавий шароити ва яшаш жойи ҳақидаги маълумотлар ҳамда тушунтириш хати олинмаган. Шу тариқа солиқ ходимлари хужжатларни сохталаштиришган.

Вилоят адлия бошқармаси тадбиркор ҳуқуқи поймол қилинганлигини аниқлаб, жиноят ишлари бўйича Гулистон шаҳар судига маъмурий жавобгарликка тортиш тўғрисидаги қарорни бекор қилиш ҳақида тақдимнома киритди.

Республика Олий суди Пленумининг 2000 йил 15 сентябридаги **"Маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги ишларни кўриш бўйича суд амалиёти тўғрисида"**ги қарорининг биринчи бандида "Маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисида"ги ишларни кўришда қонун талабларига қатъий риоя этиш зарурлиги, фуқароларнинг қонун олдида тенглиги, инсонпарварлик, одиллик ва айб учун жавобгарликнинг муқаррарлиги тамойилларига эътибори қаратилиши кўрсатиб ўтилган. Адлия бошқармасининг тақдимномасига таяниб, ишни кўриб чиққан жиноят ишлари бўйича Гулистон шаҳар суди солиқ инспекцияси томонидан Қ.Каримовга нисбатан 653 минг сўм миқдорида молиявий жарима қўлланилгани ҳақидаги қарорларни бекор қилиш ва жарималар хусусий корхонага қайтарилиши ҳақида қарор чиқарди.

Хуллас, Гулистон шаҳрида солиқ инспекцияси ходимларининг ноўрин хатти-ҳаракатлари оқибатида тадбиркорнинг ҳуқуқлари поймол этилишига қонун йўл қўймади. Тортишувга сабаб бўлган жарималар суд тартибида бекор қилинди ва эгасига қайтарилди.

Неъмат БЕРДИҚУЛОВ,
ҳуқуқшунос
Ҳамид ЭГАМ,
"Инсон ва қонун" мухбири

Dakki

ҲУШЁР ТОРТТИРГАН ТАҚДИМНОМА

"Озода-Чеҳра" фермер хўжалиги Алишер Навоий номидаги агрохизмат маркази ҳудудида жойлашган. Ўтган йилнинг 30 март куни Жиззах тумани ҳокими 645-сонли қарор қабул қилиб, агрохизмат маркази ҳудудидаги давлат ер заҳирасининг 22, 28 ва 77-контурларидан 40 гектар яйловни чорвачилик билан шуғулланиш учун фермер хўжалигига 50 йил муддатга ижарага ажратган эди. Қарор чиққандан кейин беш ой ўтиб, туман ҳокими 1075-сонли қарорга имзо чекади. 2004 йилнинг 20 августида қабул қилинган ушбу қарорда "Озода-Чеҳра" фермер хўжалигига тумандаги "Равот" наслли йилқичилик ижара ширкатлар бирлашмаси ҳудудидаги 119-контурдан қўшимча равишда 20 гектар лалми ер майдони ғалла экиш учун 50 йил муддатга ижарага ажратиб берилиши ҳам кўрсатилганди.

Хуллас, фермер хўжалиги чорва молларини боқиш учун 40 гектар яйлов, ғалла экиш учун 20 гектар қўшимча ер майдонига эга бўлди. Ҳокимнинг қарорларини қўлга олган фермер хўжалиги раҳбари Тамара Норматованинг қувончи чексиз эди.

Афсуски, Т.Норматова қўлида қарор билан туман ер ресурслари хизмати бошлиғи И.Бердиқуловни узоқ кутди. Чунки қарорларда И.Бердиқулов зиммасига ерни ижарага бериш шартномаларини расмийлаштириш ва ер балансига тегишли ўзгартиришлар киритиш юклатилганди. Ана шу ишларни бажаргандан кейин И.Бердиқулов Т.Норматовага қарорда кўрсатилган ер майдонларини далолатнома асосида топширилиши керак эди.

Аммо И.Бердиқулов бу ишни бажармади. Ниҳоят, тоқати тоқ бўлган фермер хўжалиги раҳбари туман ер ресурслари хизмати томонидан қарорда кўрсатилган ер майдонлари ўлчаб, далолатнома асосида топширилмаётганини баён этиб, Жиззах вилояти адлия бошқармасига ариза ёзди.

Жиззах вилояти адлия бошқармаси ходимлари тадбиркор мурожаатини атрофлича ўрганиб чиқди ва Жиззах туман ҳокими С.Ўроқов номига аниқланган қонунбузарликларни бартараф этиш тўғрисида тақдимнома киритди. Туман ҳокимлиги ўз қарорлари ижроси таъминланишини назоратга олди. Масала ечим топди. Фермер хўжалигига қўшимча ер майдонлари далолатнома асосида топширилди.

Бу воқеани баён қилишдан мақсад мутасаддиларнинг масъулиятсизлиги кўпгина оворагарчиликка сабаб бўлганини таъкидлашдир.

Бахтиёр ЖАМОЛОВ

2005 йилда Жиззах вилоятида 9 минг 105 та фермер хўжалиги давлат эҳтиёжи учун 238 минг 100 тонна дон етказиб бериш мажбуриятини олган эди. Ишнинг кўзини, ернинг шароитини яхши билган, қанча кўп ҳосил олинса, моддий манфаатдорлик шунчалик юқори бўлишини англаб етган тажрибали, ишбилармон фермерлар шартномавий режаларни шараф билан уддалашиб, юзлари ёруғ бўлишди. Жиззахлик фемерлар давлат омборларига 257 минг 568 тонна сара дон етказиб беришди. Давлатга дон сотиш йиллик шартномавий режа 108,2 фоизга бажарилди.

ҚОНУН ЛАФЗСИЗЛИКНИ КЕЧИРМАЙДИ

ЁКИ ЕРДАН САМАРАЛИ ФОЙДАЛАНМАСЛИК ОҚИБАТИ

Бундай иқтисодий кўрсаткичлар кишини қувонтиради, албатта. Лекин илғорлар панасида қолоқлар ҳам бор. Агар улар ҳам давлатга дон сотиш шартномавий режаларни ортиғи билан уддалашганда эди, ҳам ўша фермер хўжалигига, ҳам жамиятга нафи теккан бўларди.

Зомин туманидаги "Тоғай тўпи" фермер хўжалиги 2005 йилнинг 18 апрелида "Зарбдор элеватор" акциядорлик жамияти билан "Давлат эҳтиёжи учун дон харид қилиш тўғрисида" 4/49-сонли контрактация шартномаси тузган. Шартноманинг 1.1-бандига асосан фермер хўжалиги акциядорлик жамиятига 48 тонна дон етказиб бериши керак эди. Лекин шартномада кўзда тутилганидан 31.1 тонна кам маҳсулот топширди.

Жиззах вилояти адлия бошқармаси Адлия вазирлигининг 2005 йилги бошоқли дон экинлари ҳосилини йиғиб олишни ташкилий ўтказиш, ерлардан оқилона ва самарали фойдаланмаганлик оқибатида дон топшириш шартнома мажбуриятларини бажармаганлик ҳолатлари юзасидан чоратадбирлар белгилаш ва юзага келган зарарларни айбдор хўжалик субъектлари ҳисобидан қоплашни таъминлаш ҳақидаги топшириғини таъминлаш мақсадида текшириш ўтказди. Ўрганишда томонлар ўртасида имзоланган контрактация шартномаси шартларининг фермер хўжалиги томонидан бажарилмаганлиги аниқланди.

Шу боис адлия бошқармаси "Зарбдор элеватор" акциядорлик жамияти манфаатини кўзлаб "Тоғай тўпи" фермер хўжалиги ҳисобидан асосий қарз ва жарима ундиришни сўраб вилоят хўжалик судига даъво аризаси киритди. Чунки шартномага кўра, жавобгар — фермер хўжалиги давлатга дон сотиш режасини тўлиқ бажармасдан якуний ҳисоб-китоблар бўйича корхона олдида 2 миллион 278 минг 900 сўм қарздор бўлиб қолган. Шартноманинг 4-бўлим, 4.2-бандига асосан жавобгар томонидан топширилмаган маҳсулот ҳақининг 25 фоизи миқдорида жарима корхона фойдасига ундирилиши лозим.

Шу ўринда асосли бир мулоҳаза туғилади: фермер хўжалиги давлат рўйхатидан ўтган юридик шахс мақомига эга, мустақил хўжалик юритувчи субъект. Барча тадбиркорлик субъектлари амалдаги қонунлар билан муҳофаза қилинмоқда. Таъкидлаб ўтиш керакки, қонун ҳам тадбиркорни ҳимоялайди. Чунки шартнома лафз ҳужжати бўлиб, у тарафлар томонидан имзолангач, ҳуқуқий муносабатга киришилади. Демак, шартнома қонунга асосан тузилади, унинг бажарилиши масаласида томонлар масъул ва жавобгар. Шу боисдан ҳам, контрактация шартномаси шартларини бажаришда масъулият сезмаган ҳар қандай тадбиркорлик субъекти судда жавобгар саналади.

Tahlil ko`zgusi

Бундан "Тоғай тўпи" фермер хўжалиги ҳам четда эмас.

Вилоят хўжалик суди "Тоғай тўпи" фермер хўжалиги ҳисобидан "Зарбдор элеватор" акционерлик жамияти фойдасига 2 миллион 278 минг 900 сўм асосий қарз, 174 минг 937 сўм жарима ундириш тўғрисида ҳал қилув қарори қабул қилди. Бундан ташқари, давлат божи ва почта харажатлари ҳам жавобгар тараф зиммасига юклатилди.

Давлатга ғалла сотиш шартномавий режасини бажармаган фермерни қолоқ, деб аташ мумкин. Ана шу қолоқлик сабаблари таҳлил этилса, фермернинг дангасалик касалига дучор бўлгани ойдинлашади. Негаки, фермер хўжалиги бириктирилган ер фермерга ишониб узоқ муддатга ижарага бериб қўйилган. Фермер эса ҳар қаричи олтинга тенг ердан самарали фойдаланмаган. Бундан ташқари ғалла майсалари парвариши даврига агротехник тадбирлари ўз вақтида ўтказилмаган. Ғалла майдонларини бегона ўт босиб кетган.

Давлатимиз раҳбари Ислом Каримов Вазирлар Маҳкамасининг янги таркиби билан бўлган йиғилишда қишлоқ хўжалиги соҳасида фермер хўжаликларининг ўрни ва аҳамиятига тўхталиб, бу борадаги долзарб вазифаларни кўрсатиб ўтганди. "Фермерликни эплолмаганлар, — деганди Юртбошимиз, — бошқа иш топсин". Бу баҳони қонун ҳам қўллаб-қувватлайди.

Бозор ОРТИҚБОЕВ,
ҳуқуқшунос
Абдуҳамид ХУДОЙБЕРДИЕВ,
"Инсон ва қонун" мухбири

Qonun ijodkorligi

МАЪМУРИЙ ИСЛОҲОТЛАР: ЗАРУРАТ ВА ИСТИҚБОЛ

(Давоми. Боши биринчи бетда)

Президентимизнинг 2005 йил 10 мартдаги қарорида Адлия вазирлиги, Бош прокуратура, бошқа манфаатдор вазирлик ва идораларга янги таҳрирдаги **"Маъмурий кодекс"** лойиҳасини ишлаб чиқиш вазифаси юклатилган.

Қарорда ушбу кодексга маъмурий санкцияларни қўллаш ҳуқуқига эга бўлган идоралар сонини қисқартириш, айрим жавобгарлик турларини хўжалик юритувчи субъектлар зиммасидан олиб ташлаб, уларнинг мансабдор шахсларига юклаш, кодексдан эскириб қолган, амалиётда иш бермаётган ва жуда оғир бўлган маъмурий ҳуқуқбузарликларни олиб ташлаш, хўжалик юритувчи субъектга нисбатан қўлланилаётган маъмурий жарималар миқдорини камайтириш, давлат бошқарув идораларининг хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятига асоссиз аралашувлари юзасидан жавобгарликни янада кучайтириш каби чораларни киритиш вазифалари қўйилган.

Янги таҳрирда қабул қилинаётган **"Маъмурий кодекс"**да ана шундай талаблар ўз ифодасини топмоғи лозим.

Бундан ташқари, олиб борилаётган маъмурий ва суд ислоҳотлари ҳозирда амалда бўлган **"Маъмурий жавобгарлик тўғрисида"**ги (кейинги ўринларда МЖТК) кодексни тубдан қайта кўриб чиқиш зарурлигини тақозо этмоқда.

Биринчидан, мазкур кодекс бўйича ҳозирда 30 дан ортиқ турли давлат идоралари маъмурий жазо чораларини қўллаш ваколатига эга.

Бу идоралар мансабдор шахсларининг етарли ҳуқуқий билимга эга эмаслиги оқибатида ҳуқуқбузарликни қайд этиш, ишни кўриб чиқиш, жазо тайинлаш ва уни ижро этишда баъзи ҳолларда МЖТК талабларининг бузилишига йўл қўйилмоқда. Жумладан, жорий йилнинг 9 ойи мобайнида адлия идоралари томонидан ўтказилган ўрганишларда назорат қилувчи идоралар томонидан шахсларни маъмурий жавобгарликка тортишда 11.807 та қонунбузилиш ҳолатларига йўл қўйилганлиги аниқланди.

Шу сабабли ушбу давлат идораларининг айримлари томонидан кўриб чиқилаётган маъмурий ишларни маъмурий судьялар иш юритувига ўтказиш лозим. Чунки ишларни маъмурий судьялар иш юритувига ўтказилиши уларнинг қонуний кўриб чиқилишини ва адолатли қарор қабул қилинишини таъминлайди.

Иккинчидан, аввал тадбиркорлик субъектига бир ҳуқуқбузарлик содир этилгани учун ҳам молиявий жарима, ҳам маъмурий жарима ҳамда назорат қилувчи идора томонидан киритилган тақдимнома асосида маҳаллий ҳокимият ва бошқа идоралар томонидан унинг муайян фаолият тури билан шуғулланиш ҳуқуқини берувчи, жумладан, савдо қилишга рухсат бериш гувоҳномасининг амал қилиш муддатини бекор қилиш ёки тўхтатиб қўйиш каби ҳуқуқий таъсир чоралари қўлланиб келинган. Айниқса, харидорга 50-100 сўмлик харид учун назорат касса машинаси орқали чек уриб берилмагани туфайли бир вақтнинг ўзида турли идоралар томонидан юқорида кўрсатиб ўтилган 3 та ҳуқуқий таъсир чорасининг қўлланилиши тадбиркорларнинг ҳақли норозиликларига сабаб бўлиб келган.

"Тадбиркорлик субъектларини ҳуқуқий ҳимоя қилиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Президент Фармонига асосан бундай таъсир чораларининг фақат суд тартибида қўлланилишининг белгиланиши келгусида нафақат бундай ишларни қонуний кўрилиб, адолатли қарор чиқарилишини, балки назорат қилувчи идораларнинг ҳам масъулияти ва жавобгарлигини кучайтиради.

Бундан ташқари, назорат қилувчи идоралар фаолиятини мувофиқлаштирувчи Республика Кенгаши томонидан тасдиқланган режа-жадвалга асосан бир хўжалик юритувчи субъект фаолиятини бир вақт ичида солиқ идораси, давлат санитария ва эпидемиология назорати маркази, ёнғин хавфсизлиги бўлими, табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси, «Ўздавстандарт» бўлими каби турли назорат қилувчи идоралар текширади. Текшириш натижасида хўжалик юритувчи субъект фаолиятида аниқланган ҳар бир қонунбузилиш ҳолати бўйича ҳар бир идора ўша субъектнинг раҳбари ёки ходимига алоҳида тартибда жарима жазосини қўллади. Натижада бир шахсга бир вақтнинг ўзида 4-5 та идора томонидан маъмурий жарима солинмоқда. Бундай салбий ҳолатга барҳам бериш учун назорат қилувчи идоралар фаолиятини мувофиқлаштирувчи туман ёки шаҳар ҳудудий комиссияси хўжалик юритувчи субъект фаолиятини текширган назорат қилувчи идоралар томонидан маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисида тузилган барча ҳужжатларни талаб қилиб олиб, уларни бирга кўриб чиқиш учун судга тақдим этиши лозим. Шундагина маъмурий иш МЖТК нинг 34-моддаси талаблари асосида кўрилиб, суд томонидан адолатли жазо тайинланади.

Шунингдек, янги кодексда мансабдор шахс тушунчасига аниқ шарҳ бериш лозим бўлади. Чунки амалдаги МЖТК нинг 15-моддасига асосан мулк шаклидан қатъи назар, корхона, муассаса, ташкилотда муайян мансабни эгаллаб турган шахс, башарти унга раҳбарлик, ташкилий, фармойиш бериш, текширув-назорат вазифалари ёки моддий бойликлар ҳаракати билан боғлиқ вазифалар юклатилган бўлса, мансабдор шахс деб ҳисобланади.

Мазкур моддадан «моддий бойликлар ҳаракати билан боғлиқ бўлган вазифалар юклатилган шахс мансабдор шахс деб ҳисобланади», деган жумлани чиқариб ташлаш лозим. Нега деганда, ҳозирги кунда ҳар бир хўжалик юритувчи субъектда ишловчи фаррошдан тортиб, сотувчи, юк ташувчи, ҳайдовчи ва ҳатто оддий ишчигача ҳамма моддий бойликлар ҳаракати билан боғлиқ вазифаларни бажаради. Худди шундай давлат идораларида, бюджет ташкилотларида ишловчилар ҳам моддий бойликлар ҳаракати билан боғлиқ вазифаларни адо этади. Масалан, тиббиёт шифохонасидаги фаррош ва ҳамширага ҳам моддий бойликлар ҳаракати билан боғлиқ бўлган вазифалар юклатилган. Бундай шахсларни мансабдор шахс, деб юритиш мантиққа тўғри келмайди. Чунки улар раҳбарлик, ташкилий, фармойиш бериш, текширув-назорат ваколатларига эга эмас.

Учинчидан, маъмурий қамоқ жазосини қўллаш ва ҳуқуқбузарлик предметларини давлат даромадига ўтказиш масалаларини фақат суд томонидан ҳал этилишини таъминлаш лозим.

Ҳозирда амалда бўлган МЖТК га асосан маъмурий комиссиялар 56-модда бўйича белгиланган гиёҳвандлик воситаларини ёки психотроп моддаларни оз миқдорда ғайриқонуний тарзда тайёрлаш, олиш, сақлаш, ташиш ёки жўнатиш тўғрисидаги, 60-модда бўйича табиий ресурсларга эгалик ҳуқуқини бузганлик тўғрисидаги ишларни кўриб чиқиши ва ҳуқуқбузарга 15 суткагача қамоқ жазоси тайинлаши мумкин.

Мазкур моддалар бўйича ишни кўриб чиқиш фақат суд ваколатига ўтказилиши лозим. Чунки фақат суд қарори билангина шахсга қамоқ жазоси тайинланиши мумкин. Бундан ташқари, модданинг гиёҳванд эканлигини аниқлаш учун махсус экспертиза ўтказиш лозим бўлади ва туман марказидан узоқда жойлашган ҳамда бориш қийин бўлган жойларда тузилган маъмурий комиссиялар бу масалани ҳал этиш имкониятига эга эмас.

Тўртинчидан, кодексда давлат идоралари томонидан хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятига ҳар қандай кўринишда асоссиз аралашганлик учун жавобгарликни кучайтириш лозим. Бунинг учун кодексгахўжалик юритувчи субъектлар фаолиятига асоссиз аралашган мансабдор шахсни муайян муддатга ўша мансабни эгаллаш ҳуқуқидан маҳрум қилиш жазо чорасини киритиш мақсадга мувофиқ бўлади. Ана шунда бир тарафдан давлат идоралари мансабдор шахсларининг масъулияти ошади, иккинчи тарафдан тадбиркорлар фаолиятига асоссиз аралашувга чек қўйилади.

Хулоса қиладиган бўлсак, мамлакатимизда маъмурий ислоҳотларни амалга ошириш ишлари янги босқичга кўтарилди. Бу йўналишда ҳуқуқшунослар ҳамкорликда фаол иш олиб боришлари лозим.

Абдураҳмон САФОЕВ,
Адлия вазирлигининг маъмурий қонунчиликни ўрганиш бўйича ишчи гуруҳи раҳбари

Fuqarolik jamiyati sari

МАҚСАД МУШТАРАКЛИГИ

Маҳалла — бу халқнинг ўтмиши, бугуни ва келажагидир. Мустақиллик йилларида маҳалла демократик бошқарув усули ва тизимига айланди. Унинг ҳаётимиздаги ўрни ва таъсири тобора кенгайиб бормоқда.

Фуқаролик жамиятининг шаклланиши ва ривожланиши жараёнида маҳалла ва оила ҳамкорлиги кўзга яққол ташланмоқда. Маҳаллада ижтимоий онг оқсоқоллар, пиру бадавлат отахону онахонларнинг шахсий намунаси, ахлоқий қоидалар, урф-одатлар, анъаналар, соғлом турмуш тарзи орқали бойиб боради. Кам таъминланган оилалар, кексалар, фахрийлар, якка- ёлғизлар, ногиронлар, кўп болали оилалар, етим-есирлар манфаатларини ҳимоя қилишда маҳалланинг ўрни ва аҳамияти беқиёс. Кўриб турибсизки, маҳалла ва оила мақсадлари — муштарак. "Отанг-маҳалла, онанг-маҳалла", деган ҳикматнинг замирида ҳам маҳаллада яшайдиган одамларга меҳр-эътибор қаратиш лозимлиги мужассам. Соддароқ қилиб айтганда, маҳалла ота-оналик вазифасини ўтайди.

Маҳалла фуқаролар йиғини ўз ҳудудидаги ҳар бир оила қувончу шодликларидан, ғам-у ташвишларидан ҳамиша хабардор. Зеро, оила ҳаётнинг абадийлигини, авлоднинг давомийлигини таъминлайдиган, миллий қадриятларимиз, урф-одатларимизни сақлайдиган тарбия ўчоғидир.

Маҳалла ҳудудида юзлаб оилалар яшайди. Ҳалоллик, ростгўйлик, ор-номус, шарму ҳаё каби инсоний фазилатлар оилада шакллансада, маҳаллада сайқал топади.

Коғон шаҳрида 21 та маҳалла фуқаролар йиғинлари фаолият кўрсатаяпти. Улар фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини амалга ошириш, ҳудудни ижтимоий ва иқтисодий ривожлантириш, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш масалаларини ҳал этишга даъват этилган. Шу билан биргаликда маҳалла фуқароларнинг ташаббускорлигига кенг йўл очиб беради, тадбиркорликка чорлайди, ишсиз ёшларни иш ўринлари билан таъминлайди. Бу йўналишда диний маърифат ва маънавий-ахлоқий, тарбиявий масалалар бўйича маслаҳатчиларнинг ҳам зиммасига катта масъулият юклатилган.

Шаҳар маҳаллаларида 40 нафар сурункали ичувчилар, 22 нафар гиёҳвандлар, 43 нафар нотинч оилалар билан мунтазам иш олиб борилаяпти. Нотинч оилалар турмуш тарзини яхшилаш мақсадида маҳалла фуқаролар йиғинлари томонидан жамоатчи ва тарбиячи мураббийлар тайинланган. Улар ибратли оилалар сардорлари, фаоллари орасидан танлаб олинади. Эътироф этиш жоизки, ишга бундай тарзда ёндашиш ўзини оқлаяпти.

Масалан, бир гуруҳ фуқаролар маҳалла фуқаролар йиғинига мурожаат қилиб, Наташа Мухталова, Оксана Ширинова спиртли ичимликка ружу қўйганларини билдиришди. Шундан сўнг жамоатчи мураббий тайинлангани уларни тўғри ҳаёт тарзига қайтишига сабаб бўлди.

Яна бир мисол. Икки фарзанднинг отаси, Неъмат Бобоёров сурункали ичувчилар рўйхатида турарди. Жамоатчи мураббийнинг таъсири ижобий самара берди. Ҳозир у ҳам якка тадбиркорлик билан шуғулланиб, оиласига бошчилик қилмоқда.

Одамга ота-она худди ҳаёт сингари бир мартагина берилади. Оталарни ҳаётимиз чинорига, оналарни чиройига қиёс қилиниши бежиз эмас. Болаларига меҳр кўрсатган, тўғри тарбия берган, оқибат кўрган ота-она кексаликни ҳузур-ҳаловатда, хушвақт ўтказади.

Олим Очилов онаси Саида Эшонқулова билан уй-жой масаласида тортишиб қолди. Маҳалла яраштириш комиссияси аъзолари аралашгач, низо ижобий ҳал этилди.

— Маҳаллалар фаолиятининг асосий йўналишларидан бири — ёшлар тарбияси, — дейди Коғон шаҳар ҳокими ўринбосари, вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссия раиси Салима Раимова. — Ёшларни жисмоний жиҳатдан бақувват, соғлом қилиб тарбиялаш учун маҳаллаларда жисмоний тарбия ва спортни ривожлантиришга эътибор қаратганмиз. Шунингдек, 6-сон болалар ва ўсмирлар спорт мактаби, "Локомотив" ўйингоҳи ҳамда 10 та умумтаълим мактаблари, саноат ва транспорт коллежи ўйингоҳлари, спорт заллари ёшлар ихтиёрига бериб қўйилган. Бугунги кунда ёшларимизнинг ахлоқан ва жисмонан соғлом, тетик, чаққон, кучли бўлиб камол топишида оила ва маҳалланинг аҳамияти катта.

Демократия дарсхонаси — маҳалланинг жамиятдаги мавқеи юксалиб бормоқда. Унинг қонуний, ҳуқуқий асослари мустаҳкамланмоқда. Фуқаролик ишлари бўйича Коғон туманлараро судининг сайёр суд мажлислари чоғида маҳалла фаоллари, оилалар вакиллари турли хил низоларни одилона ҳал этиш бўйича фикр мулоҳазалар билдирмоқдалар. "Арабхона", "Дўстлик", "Мустақиллик", Абдулла Набиев номидаги маҳалла фуқаролар йиғинларидаги суҳбат, учрашув, мулоқотларда "Оила ҳуқуқий онгининг шаклланиши", "Оилавий қадриятлар ва ҳуқуқий маданият", "Маҳаллий бошқарувда фуқароларнинг иштироки", "Маҳалла — демократия мактаби" хусусида муфассал сўз юритилди.

Оила низолари кескин камайиб, маънавий қадриятлар устунлик қилса, меҳр-оқибат, шафқат ва мурувват бардавом бўлаверади. Ҳазрати инсоннинг, оиланинг маънавий олами, ундан хабардор бўлиш, тўй-томошалари, азаларига шерик бўлиш, ота-оналик қилиш, ҳар қандай ҳолатда мададкор бўлиш маҳалла зиммасида, десак муболаға бўлмайди.

Юртбошимиз Ислом Каримов таъбири билан айтганда, **Шарқда қадим-қадимдан оила муқаддас Ватан саналган. Агар оила соғлом ва мустаҳкам бўлса, маҳаллада тинчлик ва ҳамжиҳатликка эришилади. Бинобарин, маҳалла-юрт мустаҳкам бўлсагина, давлатда осойишталик ва барқарорлик ҳукм суради. Зеро, оила фаровонлиги — миллий фаровонлик асосидир.**

Валижон ЮСУПОВ,
"Инсон ва қонун" мухбири

ИЛМИЙ АМАЛИЙ АНЖУМАН

Xabar

Шу йил 7 октябр куни Адлия вазирлигида **"Ўзбекистон Республикасида маъмурий ислоҳотларни амалга ошириш: муаммо ва ечим"** мавзусида илмий-амалий анжуман ўтказилди.

Анжуманда Республика Олий суди, Олий хўжалик суди, Бош прокуратура, Ички ишлар вазирлиги, Давлат солиқ қўмитаси вакиллари, Тошкент Давлат юридик институти олимлари, нодавлат ташкилотлар ва бошқа идоралар ходимлари ҳамда Японияннинг "JIKA" ташкилоти вакиллари иштирок этишди.

Маълумки, давлатимиз раҳбари Ислом Каримовнинг 2005 йил 28 январ куни Олий Мажлиснинг Қонунчилик палатаси ва Сенати қўшма мажлисида **"Бизнинг бош мақсадимиз — жамиятни демократлаштириш ва янгилаш, мамлакатни модернизация ва ислоҳ этиш"** номли маърузасида ҳамда 2005 йил 10 мартда қабул қилинган 24-сонли қарорда мамлакатимизда маъмурий ислоҳотларни амалга оширишнинг навбатдаги вазифалари белгилаб берилди.

Мамлакатимиз тараққиётида давлат идораларининг бошқарув фаолияти муҳим ўрин тутади. Давлат билан фуқаронинг ўзаро муносабатларини ҳуқуқий жиҳатдан тўғри тартибга солиниши ҳуқуқий демократик давлатнинг асосий вазифаларидан бири ҳисобланади. Ҳуқуқий давлатнинг принциплари маъмурий идораларнинг аниқ фаолиятини белгилаб бериши ва улар маъмурий иш юритуви иштирокчилари учун адолатли бўлишини таъминлаши лозим.

Анжуманда айни шу масалага доир маърузалар тингланди. Жумладан, "Ўзбекистон Республикасида маъмурий ислоҳотларни амалга ошириш — давр талаби", "Ўзбекистон Республикасида маъмурий ислоҳотларни амалга оширишда судларнинг фаолияти", "Маъмурий кодексни такомиллаштиришнинг айрим масалалари", "Ўзбекистон Республикасида жамиятни демократлаштириш ва янгилаш, мамлакатни модернизация этишда маъмурий ислоҳотларнинг аҳамияти" каби маърузалар иштирокчиларда катта қизиқиш уйғотди.

Қизғин баҳс-мунозаралар тарзида ўтган мазкур анжуманда иштирокчилар ҳам ўз фикр-мулоҳазаларини билдирдилар.

Саида ИНОҒОМОВА

ЖУРНАЛИСТЛАР КАЛТАКЛАНДИ

Яқинда мисли кўрилмаган фожиаларни бошидан ўтказган янги орлеанликлар кеча ғаройиб воқеани гувоҳи бўлишди. 10 октябрь куни тушликка яқин "Катрина" тўфони оқибатларини суратга олиб юрган "Associated Press" агентлиги журналистлари полициячилар кўчада бир фуқарони аёвсиз дўппослаётганини кўриб қолишди. Табиийки, оператор бу воқеани суратга ола бошлади.

Полиция офицерларидан бири тасодифан ўзларининг ноқонуний хатти-ҳаракатларини тасвирга олаётганини сезиб қолди ва операторга дарҳол камерани ўчиришга буйруқ берди. Албатта, АРнинг телевизион янгиликлар бўлими мухбири Рич Метьюз полициячининг буйруғини бажаришни хоҳламади. Унга ўзининг мухбирлик ҳужжатини кўрсатиб, хизмат вазифасини бажараётганини айтди.

Буни қарангки, унинг журналист эканлигини билган полициячи баттар қутуриб кетди. Аввалига у Рич Метьюзни оғзига келган сўзлар билан ҳақоратлади. Кейин эса уни калтаклашга тушди.

Рич Метьюз ва унинг ҳамкасблари бўлиб ўтган воқеалар юзасидан Янги Орлеан полиция маҳкамаси раҳбарларига мурожаат қилишди. Видео тасвирни ўз кўзлари билан кўрган полиция раҳбарлари ўша заҳотиёқ воқеа иштирокчилари бўлмиш полициячиларга айб эълон қилди.

Суруштирув ишлари давомида аниқланишича, полициячилар Янги Орлеан фуқароси 64 ёшлик Роберт Дэвисни ичганлиги учун калтаклашган. Экспертлар ҳам Роберт Дэвис калтакланиши оқибатида бир қатор жароҳатлар олганини тасдиқлади.

Янги Орлеан полицияси раҳбарларидан бири – полиция капитани Марлон Дефайло АР раҳбарияти билан суҳбатда шундай деди:

– Ходимларимиз бундай ноқонуний ишга қўл уришганидан қаттиқ афсусдамиз. Тўғри, улар олти ҳафтадан буён ухлашгани йўқ. Уй-жойларидан айрилишган. Оилалари турли штатларга кўчириб юборилган. Демоқчиманки, барча полициячиларнинг ҳам асаблари жуда таранг. Лекин юқоридаги ҳолатларнинг бирортаси уларни нафақат журналистлар, балки оддий фуқароларга қўл кўтаришига ҳам сабаб бўла олмайди. Шубҳасиз, улар қилган жиноятлари учун қонун олдида жавоб берадилар.

АР бош муҳаррири Майк Сильверман эса бу ҳақда шундай баёнот берди:

– Бу ўринда қонун бузилгани шубҳасиз. Албатта, қонунбузар полициячилар ўз қилмишларига яраша жазо оладилар. Биз Янги Орлеан полицияси раҳбариятининг ушбу масалага жиддий ёндашгани ва ўз вақтида тергов-суруштирув ишларини бошлаб юборганидан хурсандмиз. Умид қиламизки, бу воқеа бошқа қонунбузар ҳуқуқ-тартибот идоралари ходимларига ҳам сабоқ бўлади.

КАШМИР: ҚУРБОНЛАР СОНИ ОРТИБ БОРМОҚДА...

Ўтган ҳафта, аниқроғи, 8 октябр куни Покистоннинг Кашмир штатида юз берган зилзила "Рихтер шкаласи бўйича 7,6 баллни ташкил этди.

Покистон Ички Ишлар вазирлиги тарқатган расмий хабарларга кўра, бугунгача қурбонлар сони йигирма минг кишини ташкил этмоқда. Шунингдек, қирқ икки минг нафардан ошиқ кашмирликлар турли даражада тан жароҳати олган. Ҳозирча моддий зарар ҳақида аниқ маълумотлар йўқ. ЮНИСЕФ халқаро ташкилоти эса кеча эрталаб Кашмир зилзиласи оқибатида қурбон бўлганлар сони қирқ минг нафарга яқинлашиб қолганлиги ҳақида хабар тарқатди.

Расмий маълумотларга қараганда, зилзила маркази Покистон пойтахти Исломободдан 95 километр шимолда жойлашган. Шунингдек, зилзила Афғонистон ва Ҳиндистон мамлакатларида ҳам қайд этилган. Мутахассислар Покистонда худди шундай кучли зилзила 1947 йилда рўй бергани ҳақида ахборот беришган.

Бинолар босиб қолган одамларни қутқариш ишига тинимсиз ёмғир ва ҳамон тез-тез такрорланиб турган ер силкиниши халақит бермоқда. Зилзиладан энг кўп жабр чеккан Кашмир ва Музаффаробод штатлари вайроналари ҳақида жаҳон журналистлари аллақачон "ўлик шаҳарлар" иборасини ишлатишмоқда. Тасодиф туфайли вайрон бўлган бинолар остидан омон-эсон қутулиб чиққан одамларнинг гапсўзларига қараганда, ҳали вайроналар остида жуда кўплаб тирик одамлар бор. Қутқарув ишлари узлуксиз давом этмоқда.

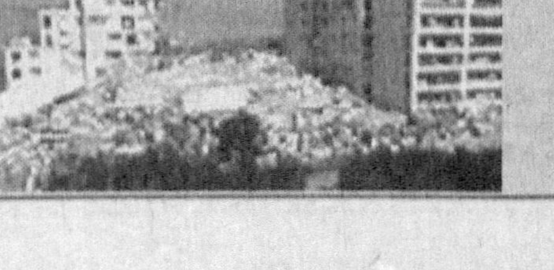

ПОЛЬША: ПРЕЗИДЕНТЛИК САЙЛОВИ

Польша давлат сайлов комиссияси раиси Ферденанд Ремаж мамлакатда ўтказилган президентлик сайловининг биринчи тур натижаларини эълон қилди. ИТАР-ТАСС ахборот агентлиги тарқатган хабарларга қараганда, ҳозирча президентликка "Фуқаролик таянчи" партияси томонидан номзоди

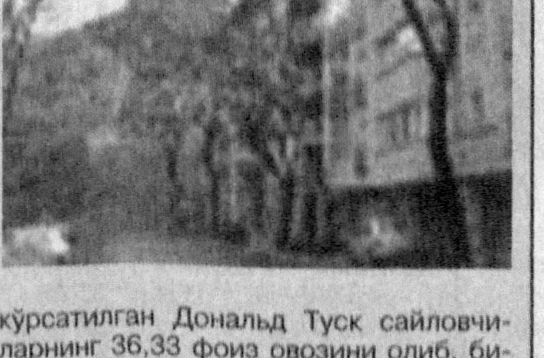

кўрсатилган Дональд Туск сайловчиларнинг 36,33 фоиз овозини олиб, биринчи ўринни эгаллаб турибди. Иккинчи ўринда эса "Қонун ва адолат" партияси томонидан номзоди кўрсатилган Лех Качиньский турибди. Унинг номзоди 33,1 фоиз сайловчи томонидан қўллаб-қувватланган. Қисқаси, бу икки сиёсатчи иккинчи тур сайловда қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритишди. Иккинчи тур презедентлик сайлови шу йилнинг 23 октябрида бўлиб ўтиши белгиланган.

Маълумки, Польша президентлиги учун 12 нафар номзод рўйхатга олинган эди. Учинчи ўрин эгаллаган "Ўз-ўзини ҳимоя қилиш" сиёсий уюшмаси етакчиси Анджей Леппер бор-йўғи 15,11 фоиз овоз олди. Қолган саккиз номзод эса 2 фоиз ҳам овоз олмади.

Давлат сайлов комиссиясининг ахборотига кўра, биринчи турда жами сайловчиларнинг 49, 74 фоизи иштирок этган.

Taassuf

Кейинги пайтларда Нуробод тумани йўл қурилиш идорасида раҳбарлар қўнимсизлиги юзага келди. Бу эса жамоада меҳнат муҳитини бузиб, ишнинг орқага кетишига сабаб бўлди. Масалан, йўл қурилиш идорасининг 291-сонли йўл бўлими бошлиғи Шукур Зокиров ўз мансаб ваколатини суиистеъмол қилиб, давлатга жуда катта миқдорда зарар келтирган.

ҚОҒОЗДАГИ "ЙЎЛ"

у ҳеч қачон манзилга элтмайди

Шукур Зокиров мавжуд қонун-қоидаларни қўпол равишда бузиб, ўз манфаатини кўзлаб, сохта ҳужжатлар тузиб, мунтазам равишда қўшиб ёзиш билан шуғулланиб келган. Ш.Зокиров 2003 йил март ойида туман ҳудудидаги 4Н-2593-сонли автойўлнинг 0-13 километрда таъмир ишлари учун лойиҳа бўйича 129402 сўмлик иш қилинган бўлса-да, у 3029761 сўмлик иш бажарилди деб сохта далолатнома тузиб, 2900359 маблағни ўз манфаати йўлида ўзлаштирган. Бундан ташқари у 4Р-52-сонли автомобил йўлининг 27-километрда сиртқи ишлов ўтказгани учун ҳақиқатан 454114 сўмлик бажарилган иш ўрнига 501319 сўмлик иш бажарилди, деб сохта ҳисобот тузган. Умуман, 291-сонли йўл бўлими бошлиғи Шукур Зокиров йўл қурилиш идорасининг бошлиғи Юсуф Ҳамроев, корхонанинг бош муҳандиси Ғофур Норбоев ва муҳандис Эркин Суяров билан ўзаро жиноий тил бириктириб ўтган икки йил мобайнида давлатнинг жами 3872871 сўмлик маблағини қалбаки ҳужжат тузиб, қўшиб ёзиш йўли билан ўзлаштирган.

Илгари бош муҳандис, кейинчалик Нуробод туман йўл-хўжалиги пудрат таъмирлаш корхонаси директори вазифасида ишлаган Ғофур Норбоев ҳам ҳар ой тузилаётган ҳисоботларни қалбакилаштириш йўли билан давлатнинг катта маблағини ўзлаштиришга бевосита бош-қош бўлган. Масалан, 2003 йилнинг апрел ойида ўрта таъмирлаш ишларида 4Р-52 автомобил йўлининг 26-27 километрида сиртқи ишлов ишлари учун ҳақиқатан 447484 сўмлик иш бажарилганига қарамай, амалда 500358 сўмлик иш бажарилди, деб сохта ҳужжат тўлдирилган. Бундан ташқари, Ғофур Норбоев бошлиқ бўлиб ишлаган даврда ўз қўл остидаги Ю.Ҳамроев, Э.Суюнов, П.Болиев, В.Худоёров, Ш.Зокировлар билан ҳамкорликда йўл қурилиши корхонасига қарашли автомобил йўлларда 2003 йилда 8197015 сўмлик, 2004 йилда 370015 сўмлик таъмирлаш ишлари бажарилди қабилидаги сохта ҳужжатлар асосида давлат хазинасига 8567030 сўмлик моддий зарар етказган.

Йўл қурилиш идорасининг 292-сонли йўл бўлими бошлиғи Валижон Худоёров ҳам кўзбўямачиликда ҳамкасбларидан ортда қолишни истамади. У 2003 йилда 1105489 сўмлик маблағни сохта ҳисобот тузиш йўли билан ўз манфаатига ишлатиб юборган. 293-сонли йўл бўлими бошлиғи Парда Болиев эса ҳужжатларни қалбакилаштиришдан ташқари автобекатни таъмирлаш баҳонасида давлатнинг 396582 сўм маблағини жиғилдонига урган. Шунингдек, у Каттақўрғон йўл қурилиш идорасидан олинган баҳоси 439374 сўмлик 30 тонна асфальт маҳсулотини ҳеч қаерга кирим қилмасдан сотиб юборган. Корхона мутасаддиларидан Шодиёр Мусурмонқулов ўз мансаб ваколатини суиистеъмол қилиб, 2002 йил 31 декабр куни 63-сонли қалбаки ишонч қоғози билан Самарқанд туманидаги "Абдуллаев Илҳом" хусусий корхонасига баҳоси 1700000 сўмлик бўлган 2 дона "К-701" маркали автотранспорт шинасини бериб юборган. Бундан ташқари, 2003 йил 17 феврал куни Термиз шаҳридаги "Наврўз" масъулияти чекланган хусусий корхонасидан 2 миллион 500 минг сўмлик автомашина эҳтиёт қисмларини олган ва уларни корхона ҳисобига кирим қилмасдан ўз манфаатлари йўлида фойдаланган. Албатта, бундай жиноятга қўл урганлар қилмишларига яраша қонуний жазо олишди. Лекин масаланинг бошқа томони кишини ўйлантириб қўяди. Гап шундаки, азал-азалдан йўл элларни эллар, тақдирларни тақдирлар билан боғлайдиган муқаддас восита ҳисобланади. Биргина Буюк ипак йўлининг кишилик тараққиётига қўшган ҳиссасини олиб кўринг...

Бугунги кунда ҳам мамлакатимизда йўл қурилишига катта эътибор берилмоқда. Юртимизнинг кенг ва равон йўллари билан ҳар қанча фахрлансак оз. Лекин ватанимиз бугуни ва эртаси учун хизмат қиладиган йўл қурилиши соҳасида баён этилгани сингари ҳолатларнинг учраши афсусланарлидир. Чунки айнан миллионлаб кишиларнинг тақдири йўл билан боғланган. Бу эса йўл қурилишида йўл қўйилган сохтагарчилик инсонлар ҳаётига ҳам салбий таъсир кўрсатишини англатади.

Хулоса ўрнида айтадиган бўлсак, қонун талабига риоя этилмаган ҳар қандай саъй-ҳаракат шундай юзшувутликка олиб келади. Бу оддий ҳақиқатни ҳар бир киши ёдида тутиши лозим.

Маҳмуд БЕРДИҚУЛОВ,
ҳуқуқшунос.
Азим ҚОДИРОВ,
"Инсон ва қонун" мухбири

ФАРЗАНД АЗИЗ, ОДОБИ-ЧИ?..

Ёхуд айрим “замонавий” ота-оналарнинг фарзанд тарбиясида йўл қўяётган нуқсонлари хусусида

БИРИНЧИ ВОҚЕА

Яқинда тасодифан бир суҳбатнинг гувоҳи бўлиб қолдим. Чойхонада қўр тўкиб ўтирган улфатлардан бири ёнидагиларга мақтанарди:

– Ўғлимни ўқитувчиси қулоғидан тортган экан. Шартта судга бердим. Ўзиям ўқитувчи деганлари ўғлимга тиз чўккудай бўлиб ялинди. Кечирим сўради. Унинг аҳволига қараб, ачинганимдан даъвоимдан воз кечдим. Ана шундан бери мактабда бирорта ўқитувчи бизни полвонга ғинг этиб оғиз очолмайди...

Улфатларнинг бири у деди, бири бу деди. Кимдир “энди ўқитувчилари ғинг” этиб оғиз очолмайдиган ўқувчининг отасини ёқлади. Яна бирови уни нотўғри йўл тутганликда айблади. Суҳбат қўри бироз совугач, ҳалидан бери улфатлари баҳсига аралашмай ўтирган зиёлинома киши гап бошлади:

– Биласан. Мен ўғлинг ўқийдиган мактабда дарс бераман. Қилган ишингдан ҳам, бугун ўғлингга бирорта ўқитувчиси қаттиқ гапирмаслигидан ҳам хабарим бор. Лекин улар сендан қўрққанидан ёки ўғлингни ахлоқи яхши томонга ўзгарганидан эмас, аксинча, “ёмондан ҳазар” қабилида унга гапирмай қўйган. Тўғри, ўғлинг ҳозир истаса дарсга киради, истамаса йўқ. Мактабда ўзи хон, кўланкаси майдон бўлиб юрибди. Лекин эртага-чи? Эртага унинг келажаги нима бўлади? Мени айтди дейсан, ўғлинг ҳозирги саводи билан эртага эшшак бозорига даллол ҳам бўла олмайди. Сен бугун мансабингга, уч-тўрт танга пулингга ҳаволаниб, ўғлингни жазолаган ўқитувчига эмас, балки ўз фарзандингга ёмонлик қилдинг. Унинг келажагига лой чаплядинг. Ҳалиям бўлса кеч эмас, ўғлингга яхшилик қил. Уни илм-фанга, ахлоқ-одобга ўргат. Бўлмаса, эрта бир кун афсус қилиб қоласан...

Яна улфатлар ўртасида баҳс бошланди. Кимдир ўқитувчини, бошқа бирови эса ўқувчининг отасини ҳимоя қилиб кетди...

Мен эса ушбу баҳсдан қандай хулоса чиқаришни газетхоннинг ҳукмига ҳавола қилиб, бошқа бир воқеани баён қилишни лозим топдим.

ИККИНЧИ ВОҚЕА

Бир куни таҳририятга кекса бир отахон ариза билан мурожаат қилди. Аризада баён этилишича, отахоннинг якка-ю ёлғиз ўғли бўлиб, у отасини қариялар уйига олиб бориб ташлабди. Албатта, бундай ҳодиса ҳар куни содир бўлавермайди. Қолаверса, камдан кам ўзбек бундай беандиша ишга қўл уриши мумкин. Хўш, қария айбдорми ёки унинг бемеҳр ўғли? Айнан мана шу саволга жавоб излаб, хатда кўрсатилган манзилга йўл олдик. Аризада кўрсатилган манзилни топиш қийин бўлмади. Чунки, маҳалланинг бошланиши билан ҳашаматли иморат кўзга ярқ этиб ташланиб турарди. Биз ушбу оила ҳаёти билан яқинроқ танишиш мақсадида, аввало, маҳалла қўмитасига мурожаат қилдик. Ўзини маҳалла оқсоқоли, деб таништирган нуроний отахон бизни ўтиришга таклиф қилди. Мақсадимизни эшитгач, анча ўйланиб қолди. Кейин деди:

– Балки ушбу оила ҳақида ёзмаган маъқулмикан, деган ўйга борган эдим. Фикрлаб кўрсам, ёзган маъқул экан. Чунки сизларга ариза билан мурожаат қилган отахоннинг ҳаёти бошқа бировларга ибрат бўлиши мумкин. Бугун ўз уйидан бошпана топмай, қариялар уйига ҳайдалган аризачи чол, бундан йигирма беш йил муқаддам катта ёғоч базасини бош директори эди. Эҳ-ҳей, у пайтлар унинг ёнига йўлаб бўлмасди. Соясидан от ҳуркарди. Эшитганим бор. Ҳаттоки, бир гал ишхонасига борган отасини ҳам “нега навбатсиз кирдинг”, деб чиқариб юборган экан. Маҳалла кўйининг на тўй, на азасига аралашмас, аниқроғи, ҳеч кимни назарига илмасди. Ҳозир уни қариялар уйига олиб бориб ташлаган йигит, ёлғиз зурриёди. Бойвачча ўғлига шамолни ҳам раво кўрмасдан улғайтирди. Бу яқин атрофда унинг ўғлига бирор оғиз “қўй”, деб танбеҳ берадиган одам йўқ эди. Чунки бир пайтлар мактабда унинг эркатойига ўқитувчиси икки баҳо қўйган экан. Ана ўша ўқитувчини нафақат мактабдан, ҳаттоки маҳалладан ҳам кўчиртириб юборди. Биров ўқитувчининг ёнини ололмади.

Тўғрисини айтиш керак, ўша пайтларда ундан нафақат туман, балки вилоятнинг раҳбарлари ҳам чўчирди. Ўзим гувоҳ бўлмаганман-у, айтишларига қараганда бойваччанинг собиқ марказда зўр акахонлари бўлган экан. Хуллас, у анча йиллар даврру-даврон сурди. Лекин охир-оқибат хор бўлди. Уни кўзимни оқу қораси, якка-ю ёлғизим, деб папалаб ўстирган ўғли хор қилди. Чунки ўғил на мактаб, на олий ўқув юртида ёлчитиб ўқимаган. Оилада яхши тарбия топмаган эди. Отасининг даврида ҳеч ким унинг мушугини пишт, демаган бўлса бордир. Лекин замон ўзгариб, бизнинг маҳалладошга ўхшаган “бойвачча”ларнинг пайтавасига қурт тушиб қолди. Аввал ишдан кетди. Кейин қилган қилмишлари, халқнинг ҳақидан юлганларига яраша жазоланди. Ўғил эса аллақачон текин еийишга ўрганиб қолган эди. Унинг меҳнатга бўйни ёр бермас, отаси эса энди у талаб қилаётган маблағни топиб бера олмасди. Натижада ноқобил фарзанд ота-онасини бир неча марта қаттиқ калтаклади. Бу аламларни кўтара олмаган онаизор эрта ўлиб кетди. Ўғил уч марта уйланиб, уч марта ажрашди. Безорилиги учун бир неча марта қамалиб чиқди. Лекин шундан кейин ҳам тўғри йўлни танламади. Уйдаги бор-буд шудини сотиб ичиб бўлди. Чол оч наҳор қолавергани, бунинг устига ўғли уни ҳуда-беҳуда калтаклашидан хабардор бўлганимиз боис, маҳалла аҳли маслаҳатлашиб, уни қариялар уйига жойлаб қўйдик. Отасидан қутулган ўғил, энди уйни сотиш тараддудида юрибди...

Маҳалла оқсоқолининг гап-сўзларидан кейин биз ўша уйга боришни ҳам лозим топмадик.

СЎНГСЎЗ ЎРНИДА

Биз бу гал атайлабдан “биринчи воқеада фалончи, иккинчи воқеада писмадончи айбдор. Нега маҳалла фаоллари ёки ҳуқуқ-тартибот ходимлари бундай салбий ҳолатларга бефарқ қарашган”, деганга ўхшаш доимий фикрлардан қочишга ҳаракат қилдик. Чунки бир пайтлар “бойвачча” бўлиб, ўғлининг ўқитувчисини маҳалладан кўчириб юбориш даражасига борган одамнинг бугунги аҳволи ҳақида унинг маҳалладошини фикрига гувоҳ бўлдингиз. Демак, бугун ўғлига бир тарсаки туширган ўқитувчини судга бериб, устозни ўз ўғли олдида ялинтирган отанинг эртаси ҳақида башорат қилиш учун ҳам фолбин бўлиш шарт эмас. Чунки бу дунёни қайтар дунё, деб қўйибдилар.

Биз эса одатимизга кўра, ҳар икки воқеа юзасидан ҳукм чиқаришдан тийиламиз ва умид қиламизки, бу ҳақда газетхонлар ўз холис фикрларини айтадилар.

Демак, мактубларингизни кутамиз...

Ислом ҲАМРО,
“Инсон ва қонун” мухбири

Muhokama uchun mavzu

Jinoyatchilik anatomiyasi

Ҳаётда содир этилган аксарият жиноятларнинг келиб чиқишига назар ташласангиз, унинг илдизи, ҳеч шубҳасиз, қаноатсизлик, нафс васвасасига учиб, тўғри йўлдан озишга бориб тақалади. Яъни унинг нафсига эрк бериши, худкомлик сира кутилмаган разолатларни келтириб чиқаради.

ҚАЛЛОБЛИК “САНЪАТ”И

ИККИНЧИ МАҚОЛА

Албатта, кишилик жамиятида муомала воситаси сифатида пулнинг ихтиро этилишини энг буюк ҳодисалардан бири сифатида эътироф этиш мумкин. Шу билан бирга бу кашфиёт ўша пайтдаёқ нафс васвасасида тинчини йўқотиб юрган кимсаларнинг назарида, бойлик тўплашнинг оддий ва осон йўли бўлиб туюлган. Яъни улар пулни қалбакилаштириб бир пастда бойиб кетишни хаёл қилишган. Кўнгилдаги ана шундай бузилиш охир-оқибат бу қабилдаги жиноятнинг илдиз отишига сабаб бўлган.

Буни қарангки, қадимда машҳур файласуф Диогеннинг отаси ҳам қалбаки пул ясашдан ўзини тиёлмаган. Кейинчалик ундан шунча мол-дунёнгиз бўла туриб, нега бундай жиноятга қўл урдингиз, деб сўрашганда, у оддийгина жавоб берган: бойлигимни янада кўпайтирмоқчи эдим...

Албатта, бу оддий бир кимсанинг ҳавойи орзуси. Лекин тарихда бутун салтанатни идора этган қирол ёки подшолар ҳам шундай жиноятга қўл ургани қайд этилган. Масалан, Англия қироли Генрих VIII (лақаби мис бурун) бу борада жуда антиқа йўл тутган. Аниқроқ айтганда, у амалда бўлган кумуш тангаларнинг қалбаки нусхасини чоп этиш тўғрисида махфий буйруқ берган. Яъни мис танганинг сиртини юпқа кумуш билан қоплаб, чоп этишни буюради. Бироқ қиролнинг бу махфий буйруғи узоқ вақт сирлигича қолиб кетмайди. Орадан кўп ўтмай халқ кумуш тангани сохталаштирилганидан хабар топгач, жиддий норозилик келиб чиқади. Аммо англияликлар ўз норозиликларини қай тарзда намойиш этгани ҳақида маълумотлар учрамайди. Фақат халқнинг бир эътирофи тарих саҳифасида муҳрланиб қолган. Яъни халқ шу воқеа сабаб қиролга мис бурун дея лақаб қўяди. Бугунги кунда ҳам, Генрих VIII ҳақида гап кетса, албатта, унинг лақаби тилга олинади.

Бу қадимда рўй берган воқеалар. Бироқ кишини ҳайратга соладиган томони шундаки, бу жиноят тарихий тараққиётдан бир қадам ҳам ортда қолмай “ривожланиб” келган. Бошқача айтганда, замонлар ўтиб, пул чоп этиш технологияси нечоғлик мукаммаллашиб борганига қарамай у билан боғлиқ жиноят бутунлай барҳам топиб кетмаган.

Бир мисол. Собиқ шўро замонида Виктор Баранов деган кимса сохта пул ясовчиларнинг қироли дея эътироф этилган. Унинг жинояти билан боғлиқ иш ўтган асрнинг 70-йилларида катта шов-шувга сабаб бўлган. У 1977 йил 12 апрел куни Черкес шаҳри бозорида навбатдаги қалбаки пулларни алмаштираётган пайтда қўлга олинган. Тинтув пайтида унинг ёнидан 25 рублнинг 77 дона қалбаки нусхаси топилган.

Хўш, аслида Виктор Баранов ким бўлган? У бу жиноятга қай тарзда қўл урган?

Ставропол ўлкасининг хилват бир гўшасида туғилган Виктор болалагидан азбаройи қизиқиши боис турли даврларда чоп этилган пулларни йиғиб юрарди. Айниқса, қоғоз пулларда акс этган ҳайратомуз манзара унинг болалик тасаввурини бутунлай банд этиб олган эди. Пул қай тариқа чоп этилади? Унинг сир-синоати нималардан иборат? Пул чоп этадиган дастгоҳ ясаш учун нималарни билиш керак?

Фақат вояга етгач, у бу саволларга жавоб топишга астойдил киришади. Яъни у сира иккиланмай Ставропол ўлкасидан Москвага томон йўл олади. Мақсад — пул чоп этадиган технологияга оид ўқув қўлланмаларини топиб, мутолаа қилиш эди. Аввалига у Москвадаги барча китоб дўконларига бирма-бир бош суқиб чиқади. Лекин излаган китобини топа олмайди. Кейин эса пойтахтдаги марказий кутубхонага йўл олади. Ва шу ерда анчадан буён излаб юрган китобларини топади-ю, бутун фикр-зикри билан мутолаага берилиб кетади. Кундуз кунлари у кутубхонадан ташқарига чиқмас, тунлари эса вокзал ёки хилват бекатларда тунаб қоларди.

Орадан анча вақт ўтгач, у кўнгли хиёл хотиржам тортиб Ставрополга қайтади.

“Ўша пайтда мен ноширлик технологияси тўғрисида мукаммал билимга эга эдим, — дея кейинчалик хотирлайди Виктор. — Бироқ бу билимларимни қалбаки пул чоп этадиган дастгоҳ ясашга сарфлашни ҳеч қачон хаёлимга келтирмаганман. Мени фақат ноширлик технологияси қизиқтирарди, холос. Кейинчалик эса кутилмаганда ҳаммаси ўзгариб кетди...”

Қисқаси, ўшанда Виктор Москвадан Ставрополга қайтгач, ноширлик дастгоҳини ихтиро қилишга бутун боши билан шўнғиб кетади. У уйи ёнидаги кичкина қазноқни “илмий-тадқиқот лабораторияси”га айлантириб олади. Ва у ерда баъзан икки-уч кунлаб қолиб кетарди.

Аста-секин вақт ўтиб борарди. Ниҳоят, у кунлардан бир кун қоғоз ясайдиган янги технология яратишга муваффақ бўлади. Кейинчалик бу технология унинг номи билан “Баранов технологияси” деб юритилади. Ихтиронинг нечоғлик муваффақиятли яратилганини шундан ҳам билиш мумкинки, Виктор Баранов қамоққа олингач, бу дастгоҳ давлат ҳисобига мусодара этилади ва шўролар иттифоқи ўн тўрт йил давомида ундан фойдаланади.

Бу ҳақда унинг ўзи шундай хотирлайди: “Сирасини айтганда, ҳар қандай қоғоздан пул ясаш мумкин. Мен ҳам аввалига ўзимга кўпроқ маъқул тушган қоғоздан фойдаландим. Кейин эса янги қоғоз яратиш керак, деган фикрга бордим. Бу фикр мени ҳаракатга ундади ва сунъий целлюзияни табиий целлюзияга қўшиб тажриба ўтказишга киришдим. Натижада бутунлай янги, айниқса, пул чоп этишга жуда мос қоғоз ҳосил бўлди. Афсуски, ўша пайтда бу қоғознинг қадрига ҳеч ким етмади. Фақат мени қамоққа олишгач, орадан уч йил ўтиб, Германияда айнан шундай қоғоз ихтиро этишди. Менга алам қиладиган томони шундаки, бу Россияда яратилган қоғоз сифатида тарихда қолиши мумкин эди...”

Виктор Барановнинг тан олишича, у ўзининг қўлбола дастгоҳида биринчи марта ўша пайтда амалда бўлган 50 рублни қалбакилаштирган.

“Бу қалбаки рубл асл нусхасидан мутлақо фарқ қилмасди, — дейди Виктор. — Фақат унда Лениннинг болаликдаги сурати акс этганди. Худди қўшиқдаги каби...”

Хуллас, Виктор 50 рублдан сўнг ўша пайтда жуда оммабоп ва айни дамда жуда мураккаб тузилишга эга бўлган 25 рублни қалбакилаштиришга киришади.

Албатта, пулни қалбакилаштиргач, уни “муомала”га киритиш керак эди. Бу борада Виктор ўта эҳтиёткорлик билан иш тутади. Яъни у қалбаки пулларни ўзи яшайдиган Ставрополдан ташқаридаги бозорларда оддий деҳқон ва қассобларга ўтказарди. Бироқ унинг айтишича, ўзини доимо виждон азоби қийнаган. Шу боис бир неча марта айбини бўйнига олиб, милицияга ўз оёғи билан бориш ҳақида ҳам ўйлаган. Аммо бу жинояти учун оғир жазо берилиши мумкинлигини ўйлаб, ниятидан қайтган. Кейинчалик қўлга тушгач, терговчи Павел Лукашов унга бу ихтиро учун орден бериши мумкин эканини айтади. Бироқ бунинг ўрнига у ўн икки йилга қамоқ жазосига ҳукм этилади.

Шу ўринда “қаҳрамонимиз” ҳаётига дахлдор яна бир ҳол киши эътиборини тортади. Виктор Барановнинг айтишича, ўн икки рақами уни бутун ҳаёти давомида таъқиб этиб келган: яъни у 1977 йил 12 апрелда ҳибсга олинган, 12 йил пулни қалбакилаштириш устида бош қотирган, 12 йил қамоқ жазосига ҳукм этилган ва ниҳоят, у 12 кв.метрли хонада яшаган.

Албатта, Виктор Баранов қай тарзда қўлга тушиб қолган, деган савол кўпчилик газетхонларни қизиқтириши табиий. Бунинг устига ўша пайтда унинг қўлга олиниши тўғрисида турли-туман “миш-миш”лар пайдо бўлган.

Бу ҳақда унинг ўзи шундай хотирлайди: “Менинг ҳам ҳар хил тахминларим бор. Эшитишимга қараганда, қандайдир кассир хотин 25 рублдаги жиндек ноаниқликни пайқаб қолиб, ваҳима кўтарган экан. Аслида ҳам бир гал ўзим ясаган 25 рублда шундай ноаниқликни ўтказиб юборган эдим. Шу панд берди, шекилли...”

Яна денг, уни ҳибсга олиш жараёни ҳам жуда қизиқ бўлган. Қалбаки пул ясаш жинояти содир этилаётгани ҳақида хабар келгач, милиция ходимлари зудлик билан ишга киришишган. Аввалига улар бу катта уюшган жиноий гуруҳнинг иши бўлса керак, деган фикрда Виктор Баранов яшайдиган ҳудудни ўраб олишган. Бироқ кейин кўринишидан жуда беозор кимсанинг ёлғиз ўзи шунча жиноятни амалга оширганини билишгач, рости гап, ҳайратга тушишган.

Шўролар иттифоқи парчаланиб кетиш арафасида Виктор Баранов озодликка чиқади. Ҳозирги кунда у ўзи туғилиб ўсган Ставропол ўлкасида яшамоқда.

У озодликка чиққач, пулни қалбакилаштириш жиноятига қайта қўл ургани йўқ. Аммо унинг бу борадаги билим ва уқуви ҳаётда баъзан асқотиб туради.

“Бир куни мени милиция бошқармасига чақириб қолишди, — дейди Виктор Баранов. – Маҳаллий генераллардан бирининг қўлига қалбаки доллар тушиб қолган экан. Шуни қандай ясалгани ҳақида маълумот беришимни айтишди. Мен қўлимга тутқазишган махсус заррабин (лупа) орқали қалбаки долларга қарадим ва бирдан ҳафсалам пир бўлиб кетди. Нега дейсизми? Ахир, бу доллар ўта уқувсизлик билан қалбакилаштирилган эди. Мен ҳаётимда ҳеч қачон пулни бундай нўноқларча қалбакилаштирмаганман. Агар бирон-бир техник хатога йўл қўйсам, ўша заҳотиёқ қалбаки нусхани ёқиб юборардим».

Бундан ташқари, Виктор Барановнинг билим ва қобилияти айрим жиноий тўдаларнинг эътиборини тортмай қолмаган. Ҳатто унга катта маблағ эвазига пул чоп этадиган дастгоҳ ясаб беришни таклиф қилишган. Бу ҳақда унинг ўзи шундай дейди: “Юз минг доллар ваъда қилишди. Аммо мен рад жавобини бердим. Ҳатто ўлдиришса ҳам бу сирни ҳеч кимга ошкор қилмайман. Чунки бу давлатга дахлдор сир!”

Бу ҳаётда Виктор Барановнинг армони ҳам йўқ эмас. Унинг айтишига қараганда, у ўзининг ноёб қобилиятини беҳуда елга совуриб юборган. Агар ўз вақтида давлат унинг қобилиятидан ўринли фойдаланганда, эҳтимол, фанда катта кашфиёт яратардими?!.

Бунга қарамай ҳаётда у ўзини бутунлай бахтсиз деб ҳисобламайди. Хусусан, у 63 ёшида ўғил кўрди.

“Ўғлим ҳозир 2 ёшда, — дейди у. — Мен унинг қиёфаси ва хатти-ҳаракатларида ўзимнинг болалигимни кўраман. Афтидан, ўғлим келажакда катта олим бўлади...”

Интернет материаллари асосида Бобомурод РАЙИМОВ тайёрлади.

Yangi nashr

ҲУҚУҚИЙ СОҲАЛАР ЎЗАГИ

Барча ҳуқуқ соҳалари ичида конституциявий ҳуқуқ етакчи ўринни эгаллайди. Чунки конституциявий ҳуқуқ Конституцияда кафолатланган тамойил ва меъёрлар ҳақида қонунларда жамланган қоидалар асосида ўта муҳим ижтимоий муносабатларни тартибга солувчи ҳуқуқ соҳаси ҳисобланади. Қолаверса, Конституция барча ҳуқуқ соҳаларининг ўзагини ташкил этади.

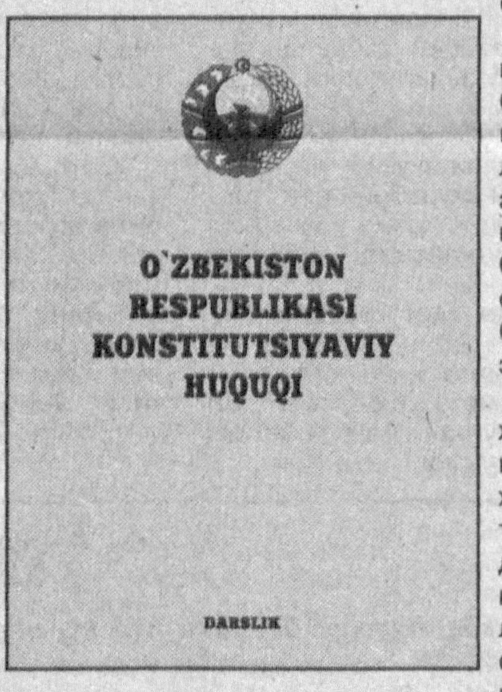

Конституциявий ҳукумат жамият ва давлат тузилишининг асосий тамойилларини ҳуқуқий тарзда кафолатлайди ҳамда барча ижтимоий жараёнларни бошқаришнинг умумий асосларини белгилайди. Шу асосда у ижтимоий муносабатларни тартибга солишнинг бош йўналишларини ифодаловчи зарурий мезонларни яратади. Мамлакатимиз ҳуқуқ тизимини ташкил этувчи ҳуқуқ соҳалари, ижтимоий муносабатларни тартибга солишда конституциявий ҳуқуқ меъёрларида кафолатланган қоида ва тамойилларга таянади. Бу мамлакатимиз Конституциясининг 13-моддасида ҳам эътироф этилган. **“Ўзбекистон Республикасида демократия умуминсоний принципларга асосланади, уларга кўра инсон, унинг ҳаёти, эркинлиги, шаъни, қадр-қиммати ва бошқа дахлсиз ҳуқуқлари олий қадрият ҳисобланади”,** деб таъкидлаган мазкур конституциявий тамойил барча ҳуқуқ соҳалари учун дастуриламалдир.

Тошкент Давлат юридик институтининг бир гуруҳ олимлари томонидан мамлакатимиз конституциявий ҳуқуқи фанидан тайёрланган дарсликда мазкур ҳуқуқ соҳасининг барча хусусиятлари қамраб олинган десак, адашмаймиз.

Ушбу дарслик мамлакатимиз конституциявий ҳуқуқини ўргатиш баробарида ана шу ҳуқуқ соҳасини янада ривожлантиришга кўмаклашади. Дарслик ҳаммуаллифлик асосида яратилган бўлиб, унда таниқли ҳуқуқшунос олимлар билан бир қаторда конституциявий ҳуқуқ соҳасида илмий изланишлар олиб бораётган ёшлар ҳам иштирок этишган.

Дарсликда жамият ва давлат ҳаётининг асосий масалаларини қамраб олувчи конституциявий ҳуқуқ институтларига батафсил таъриф-тавсиф берилган. Шунингдек, унда бевосита конституциявий ҳуқуқ фанининг предмети билан боғлиқ асосий тамойиллар, институтлар, конституциявий ҳуқуқий муносабатлар ва уларни тартибга солувчи меъёрларнинг ҳуқуқий таҳлилига ҳам кенг эътибор қаратилган. Ана шу жиҳатларнинг ўзиёқ ҳуқуқшунослик фанида яна бир муҳим дарслик яратилганини кўрсатади.

Яҳё АБДУРАҲМОНОВ

Сирдарё вилояти адлия бошқармаси Гулистон шаҳар 1-сонли давлат нотариал идораси нотариуси ва Гулистон шаҳар 2-сонли давлат нотариал идораси нотариус лавозимларига

ТАНЛОВ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Танловда нотариуслик фаолияти билан шуғулланиш ҳуқуқини берувчи лицензияга эга бўлган, олий юридик маълумотли, Ўзбекистон Республикаси фуқаролари иштирок этишлари мумкин.

Даъвогарлар танлов эълон қилинган кундан бошлаб, бир ой муддатда Сирдарё вилоят адлия бошқармасига мурожаат қилишлари мумкин.

Манзил: Сирдарё вилояти, Гулистон шаҳри, Ал-Хоразмий кўчаси 24-уй.

Маълумот учун телефон: 25-09-69, 25-00-93, 25-01-55.

ТЕЛЕФОН “ОПЕРАЦИЯСИ”

СУД ОЧЕРКИ

Jinoyat va jazo

2003 йилнинг январидан 2004 йил майигача Термиз шаҳридаги “Сурхон-Адолат-Аудиторлик” корхонасида ёрдамчи аудитор лавозимида шартнома асосида ишлаган Эргаш Эшбоев шартнома муддати тугагани ва Молия Вазирлиги томонидан бериладиган махсус сертификати бўлмагани сабабли вазифасидан озод этилган эди. Бироқ Э.Эшбоев тафтишчилик касбидан ажралган бўлса-да, бу касбни тарк этолмади. Тўғрироғи, айрим кишиларнинг ишончига кириб, уларни алдов тузоғига илинтириш ва қинғир йўллар билан пул топишни ўзига касб қилиб олди.

Эргаш ишдан бўшаш арафасида “Сурхон-Адолат-Аудиторлик” корхонасининг юмалоқ муҳр босилган беш дона иш қоғозини бир кун асқотиб қолар деган ўйда уйига яшириб қўйган эди.

Шу йилнинг қиш кунларидан бирида Термиз шаҳридаги “Истиқлол” хусусийлаштириш инвестицион фонди бошлиғи Муҳриддин Абдураҳмонов хонасидаги телефон жиринглаб қолди. Гўшакдан Эргаш Эшбоевнинг овози эшитилди:

— Мен “Сурхон-Адолат-Аудиторлик” корхонасининг ходимиман. Сизнинг корхонангизда тафтиш ўтказиш тўғрисида бошлиқнинг буйруғи бор. Эртага бориб ҳужжатларни текшираман, тайёр туринглар...

Тафтиш ўтказиш ҳақидаги хабар корхона бошлиғини сал шошириб қўйди.

Шунинг учун ундан феврал ойида келишни илтимос қилди.

Сохта тафтишчи бу илтимосга дарҳол рози бўлди. Ҳадемай феврал ойи ҳам етиб келди ва “Истиқлол” корхонаси бошлиғи М.Абдураҳмоновнинг ишхонасига виқор билан кириб келган Эргаш Эшбоев қалбаки буйруқ ёзилган ва ташкилотнинг юмалоқ муҳри босилиб, корхона бошлиғи К.Йўлдошевнинг сохта имзоси қўйилган ҳужжатни кўрсатди. Унда “Сурхон-Адолат-Аудиторлик” корхонасининг ходимлари Ш.Давронов ва Э.Эшбоев шу йилнинг 1 февралидан 15 февралигача Термиз шаҳридаги “Истиқлол” хусусийлаштириш инвестицион фондида аудиторлик текшируви ўтказилиши баён этилган эди. Муҳриддин Абдураҳмонов тафтишчини илгари ҳам бир неча бор кўргани учун текшириш ўтказишга розилик берди.

Сохта тафтишчи икки кун корхона ҳужжатларини кўздан кечирган бўлди. Орадан ўн кун ўтгач, у яна корхонага келди. Бошлиқ М.Абдураҳмоновнинг қўл телефонига қўнғироқ қилиб, шошиб турганини, тафтиш хулосасини ёзиб келгани ва у билан учрашиши лозимлигини айтди.

Шундан сўнг корхона бошлиғи зудлик билан ишхонасига етиб келди.

Эргаш унга текшириш хулосаси ёзилган қоғозни бериб, “илтимос, менга қўл телефонингизни бериб турсангиз. Тошкентда укам бетоб ётибди, унга телефон қилмоқчи эдим”, - деди.

Бошлиқнинг қўл телефонини олган Эргаш унинг хонасидан чиқиб кетди.

Сохта текширув хулосаси билан танишиб чиққан бошлиқ М.Абдураҳмонов ходимларининг бирига тафтишчини чақириб келишни буюрди. Афсуски, бироnta хонада Эргаш Эшбоев йўқ эди...

Бу пайтда фирибгар Э.Эшбоев Шўрчи туманидаги машиналарни таъмирлаш устахонаси атрофида товламачилик билан қўлга киритилган бировнинг қўл телефонига харидор излаб юрган эди. Кўп ўтмай харидор ҳам топилди. “Газ-31” машинасини таъмирлаш учун навбат кутиб турган бир ёш йигит телефонга харидор бўлди. Улар ўртасидаги савдо қизиб, охири 105 минг сўмга келиб тўхтади. Харидор пулни Эргашга санаб бергач, телефоннинг ҳужжатларини талаб қилди.

Эргаш бир-икки кундан сўнг телефон ҳужжатларини олиб келиб беришини айтиб, харидор қўйнини пуч ёнғоқ билан тўлдирди.

Энди воқеанинг давомини эшитинг. Тафтишчи «йўқолиб» қолгач, “Истиқлол” корхонаси раҳбари М.Абдураҳмонов “Сурхон-Адолат-Аудиторлик” корхонасига қўнғироқ қилди. Лекин корхона фаолиятини текшириш тўғрисида ҳеч қандай буйруқ чиқарилмагинини эшитиб, ҳайратдан ёқа ушлаб қолди..

Эргаш фирибгарлик билан топилган пули тугагач, Термиз туманидаги “Намуна” ширкат хўжалигида яшовчи таниши Холтожи Эргашевнинг ҳузурига йўл олди. Холтожи ака Эргаш Эшбоевнинг ҳурматини жойига қўйди. Меҳмондорчилик якунида мезбон ҳовлисига арча кўчатлари ўтказмоқчилигини, лекин кўчат топа олмаётганини айтиб қолди.

— Арча кўчатини Денов туманидан топиб бераман. Эрта тонгданоқ у ёққа борамиз, — деди Эргаш.

Эртаси куни улар Денов шаҳар бозорига етиб келишди. Кечаги меҳмондорчилик икковини анча яқинлаштиргани боис Эргаш кўнглидаги эгри ниятини дадил тилига кўчирди:

— Ака, сиз шу ерда ўтириб туринг. Бозор ичида ишлайдиган бир танишим мендан қарздор. Бугун пулни бериши керак. Шундан бориб пулни оламану қайтаман. Илтимос, салобат учун қўл телефонингизни ўн дақиқага бериб турсангиз.

Холтожи ака қўл телефонини Эргашга бериб, ўзи уни бозор ташқарисида кута бошлади. Лекин орадан уч соатча вақт ўтсада, Эргашдан дарак бўлмади.

Бу пайтда Эргаш Эшбоев Холтожи Эргашевга тегишли телефонни бир дўкондорга 45 минг сўмга сотиб, бозорнинг орқа томонидаги дарвоза орқали чиқиб кетган эди...

Қинғир ишнинг қийиғи қирқ йилда ҳам чиқади, дейишади. Эргашнинг фирибгарлиги ҳам узоққа чўзилмади.

Эндигина 26 ёшни қаршилаган Эргаш Эшбоев суднинг қора курсисига ўтирди. Суд унинг жабрланувчиларга келтирган моддий зарарни тўлаганини эътиборига олган ҳолда қилмишига яраша қонуний жазо тайинлади.

Лекин айни куч-қувватга тўлган Эргашнинг эгри йўлни танлагани кишини мушоҳадага чорлайди. Баён этилган воқеани таҳлил этиш ва ундан сабоқ чиқариш зарур. Бу келгусида ана шундай нохуш воқеалар рўй беришининг олдини олади.

Илҳом ЗУҲУРОВ,
ҳуқуқшунос
Собир ЁДИКОВ,
“Инсон ва қонун” мухбири

ИНСОН ва ҚОНУН

МУАССИС: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ

1996 йилнинг январидан нашр этилади

2003 йил 29 декабрда Ўзбекистон Матбуот ва Ахборот агентлигида 078-рақам билан рўйхатга олинган

Бош муҳаррир: Шодиқул ҲАМРОЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Бўритош МУСТАФОЕВ, Иҳтиёр АБДУЛЛАЕВ, Пўлат САМАТОВ, Мавжуда РАЖАБОВА, Хуршид СОДИҚОВ, Сайфиддин РАҲИМОВ, Маҳмуд САТТОРОВ, Ислом ҲАМРО, Холли НОРБОЙ, Нормейли НОРПЎЛАТОВ

Таҳририятга юборилган қўлёзмалар эгаларига қайтарилмайди ва уларга ёзма жавоб берилмайди. Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқ қилиши мумкин.
Факт ва далиллар тўғрилиги учун масъулият муаллифлар зиммасидадир.

Навбатчи: Бобомурод РАЙИМОВ
Саҳифаловчи-дизайнер: Жаъфар ЖАББОРОВ

Индекс: 646882
«ИНСОН ВА ҚОНУН» газетаси таҳририяти компьютер базасида терилди ва саҳифаланди. А-2 бичимда, 2 босма табоқ ҳажмда, офсет усулида «Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида босилди. Корхона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси 41-уй. Буюртма Г-315. Тиражи — 6501. Босишга топшириш вақти — 21.00 Топширилди —

МАНЗИЛИМИЗ: 700047, Тошкент ш. Сайилгоҳ кўчаси-5. Тел: 133-70-65, 133-84-50

1 2 3 4 5